

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

La Alba-Iulia

Opt zile ne mai despart de adunarea dela Alba-Iulia unde biserica românească greco-catolică — *biserica cea vie!* — e chemată să rostească cuvântul cel de pe urmă în chestia înființării episcopii greco-catolice maghiare.

După cum am anunțat într'un număr precedent, *căvenita* încuviințare pentru ține-rea adunării s'a dat, în cele din urmă, de factorii hotărâtori în ultimă instanță — și adunarea, marea adunare de protestare și sfățuire va avea loc neapărat în ziua de Miercuri 16/29 Maiu.

Lovitura ce se dă prin noua episcopie bisericii românești, *naționalității noastre*, — fiindcă ea e obiectul *pânzei*, — trebuie să accentuăm din nou că n'are pereche în toată politica de nelegiuiri pe care au făcut-o de zeci de ani atâtea guverne pe spinarea noastră. N'are pereche, având în vedere rezultatele dezaastroase pe care le rezervă pentru integritatea bisericii și naționalității noastre, n'are pereche prin însăși gravitatea neleguirii, n'are pereche într-cât acest act temerar, care a înfrățit în șovinism toate bisericile maghiare, deschide năvalele drumul cel larg, pe care cu timpul se poate dobândi mai cu succes risipirea răndurilor noastre.

Legile școlare ale contelui Apponyi ca și alte isprăvi *patriotice*, cu cari ne-au învrednicit anii mai recentii, nu constituie un pericol neînălțurabil din învățământul nostru decât numai dacă Ungaria nu se va

europeniza niciodată... Și atât de pesimiști nu trebuie să fim măcar pentru onoarea civilizației omenestii.

Cea mai nouă ispravă, însă, a politiceii pan-maghiare, episcopia lor greco-catolică, cu greco-catolici de imprumut, răpește dela noi pentru totdeauna, pe seama maghiarimei câteva zeci de sate. Și cum aceste sate ocupă o întindere mare dealungul hotarului limbei noastre, spre nord-vest, noua episcopie are frumoase perspective să-și crească hotarele în detrimentul episcopiiilor noastre.

Episcopia maghiară, deci, la a cărei înfăptuire atâtea puteri s-au conjurat împotriva-ne, a fost asaltul decisiv al maghiarimei împotriva ființei noastre naționale și dacă tratativele pentru înființarea ei au durat atâtea vreme, cauza trebuie căutată tocmai în împrejurarea, că de rândul acesta vrăjmașul n-a avut, *nu putea* avea puterea, curajul îndestulător pentru a pune la cale și a duce la sfârșit și această nouă și grea neleguire. O indicație a acestei sfeli trebuie căutată chiar și în tonul impertinent, în limbajul destrăbălat și în seria nesfârșită de perfidii și falsificării cu cari a contribuit o parte din presa maghiară în acest lung proces.

Corul episcopilor români greco-catolici, după cum se știe, n-a putut trezi la Roma căvenita atențiane pentru dreptele sale cereri. — Și acum ne găsim în fața adu-

nării, în care turma credincioșilor are să-și spună cuvântul și să hotărască. Și în ade-văr însemnate au fost toate acele acte din trecutul nostru, cari s-au săvârșit prin voia și hotărârea, izbucnite din conștiința de apărare a mulțimei în fața primejdiei. Fiindcă întotdeauna poporul nostru s'a simțit plin de mândrie și tărie în credință alături de conducătorii lui, iar ei, conducătorii, plin de înțelepciune, de încredere și de hotărâre în mijlocul poporului. Intotdeauna *în acest chip* s'a întregit sufletul românesc, intrând în stăpânirea tuturor puterilor lui.

Nădăduim că în ziua de 16/29 maiu nici o parohie greco-catolică nu va rămâne nereprezentată la Alba-Iulia, unde frunțași și popor, cler și mireni, sunt chemați să rostească cuvântul din urmă, greu și plin de răspundere față de viitorime. Nădăduim că nu vor lipsi, cu atât mai vârtos, reprezentanții comunelor acaparate de episcopia maghiarizatoare. Nădăduim că prețimea noastră nu va desminti bunul nume al înaintașilor și că adunarea dela Alba-Iulia va fi învrednicită cu majestatica demnitate, pe care întotdeauna clerul nostru de toate gradele a știut s'o imprumute, prin prezența lui, marilor acte naționale!

E momentul suprem spre a ne reculege din deprimanta și umilitoarea situație în care ne-au adus loviturile repetate rămase fără de răspuns!

Lacoma năvală a maghiarismului a toate acaparator crește înspăimântător pe măsură ce se deschid noi spărturi în cetățuia noastră și dacă nu vom reuși acum să stărnim în sufletele noastre accentul ma-

Din literaturi straine

Protecția

— Schiță de Cehov —

de Maria Petra-Petrescu

Inspectorul cercual (Fedor Petrovici Kramușin), care obicinuia să se recomande totdeauna, *singur*, ca funcționarul cel mai liberal și mai drept, primi în cancelaria sa pe învățătorul Vremenschi.

— „Da zău, dle Vremenschi“, zise el, „dimisionarea dtale nu se mai poate amâna. Cu o voce ca a dtale nu este cu putință să mai dai lecții. Cum ți-ai pierdut vocea?“

— „M-am încălzit, am beut bere rece...“, șuera învățătorul.

— „Ce mai paco-te! Servește bietul om de patruzeci de ani încheiați și, de-odată, — o nenorocire ca asta! Știe naiba cum își pierde omul cariera, dintr'o nimica toată!... Ce gândești să te faci de aici încolo? Ești însurat?“

— „Am nevastă și doi copii...“, șuera învățătorul.

Urmă o pauză. Inspectorul cercual se ridică de pe scaun și se plimbă agitat dintr'un colț al odăii într'altul.

— „Zău, nu știu ce să mă fac cu dta“, zise el. „Învățător nu mai poți rămânea. Drept la penzie n'ai încă... Să te dau pradă sortii, iarăș, imi este peste putință. Te ții doară de ai noștri, ai

servit patruzeci de ani — prin urmare este *datoria* noastră să-ți sârim într'ajutor... Dar cum? Ce pot face pentru dta?“

Urmă iarăș tăcere. Superiorul se plimba încocoace și încolo, răsândindu-se din greu. Vremenschi, copleșit de durere, sta pe un colț al scaunului și se gândea și el. Deodată străluci fața inspectorului cercual de bucurie. Pleșcăi vesel din degete.

— „Că nu mi-a venit mai curând ideea!“, se miră el. „Ascultă ce propunere îți pot face... În săptămâna viitoare pleacă din post secretarul sedrii orfanale de aici. Dacă voești poți să ocupi locul lui. Ei, vrei?“

Vremenschi, care nu se așteptase nici chiar prin vis la un noroc atât de mare, începu să radieze de fericire, și el.

— „Atunci e bine!“ zise Fedor Petrovici. „Înaintează de pe acum o rugare...“

După plecarea lui Vremenschi simți inspectorul cercual o ușurare, ba chiar o bucurie sufletească. Ii venea bine că-și poate spune: ai săvârșit o faptă bună, nobilă, te-ai arătat iarăși ca un funcționar cum dorești să fii — liberal și drept.

Intors acasă, când s'a așezat la masă, și-a adus nevastă-sa, Nastasia Ivanovna, deodată a-minte:

— „Ei da! Era mai-mai să uit! Ma vizitai ieri Nina Sergeievna. S'a întrepus în favorul unui tânăr. Spunea că e liber un post la sedria orfanală...“

— „Postul ăsta e promis altuia...“, o întrepruse Fedor Petrovici și începea fruntea. „Cunoști prea bine și tu principiul meu de a nu ocupa niciodată vre-un post prin protecție...“

— „Da, prea bine, dar cred că cu Nina Sergeievna poți să faci o excepție. Ne iubeste ca o rudenie de a noastră, e totdeauna plină de atenție față de noi, iar noi nu ne-am revanșat până acum cu nimica. Nu poți să o refuzi sub nici o împrejurare, Fedia! Altfel ni-ai jiguit adânc: și pe mine, și pe dansa!“

— „Pe cine-l recomandă?“

— „Pe Polsuchin!“

— „Pe care Poleuchin? Doară nu-i ăla, care a jucat de anul nou în casină?“

— „Pe Don Juanul ăla? Niciodată!“ Inspectorul cercual încetă să mai mănânce. „Niciodată!“ repetă el. „Să mă păzească Dzeu!“

— „Dar pentru ce nu?“

— „Pentruce? Pentrucă... Înțelegeți-mă, pu-iule, că un tânăr ca ăsta, care nu vorbește singur în numele său, ci se ascunde după niște fuste femeiești — e un ticălos. De ce nu vine în persoană la mine?“

După masă s'a lungit Fedor Petrovici în cabinetul său, pe sofa, și a început să cetească gazetele și scrisorile.

„Dragă Fedor Petrovici!“ îi scria nevasta primarului. „Spuneai zilele trecute, că prețuiești în mine o psihologă, o ființă, care are cunoștințe adânci despre oameni. Acum ai puțința să mă pui la probă. În zilele astea are să ți-se prezinte...“

rilor și statornicilor hotărâri, cu greu ne vom mai reculege altădată.

Ceiace însă, e sigur de acum e că peste cinci-zeci de sate — și după ele altele — pot fi pierdute pentru totdeauna.

Fără îndoială întâmplarea a făcut că ziua mării adunări dela Alba-Iulia va fi o zi de doliu pentru România, o zi de doliu pentru românimea întreagă. Atunci se împlinește un veac de ani de când jumătatea mai mică a Moldovei glorioase de odinioară a îngenuchiat sub povara jugului rusesc.

Când, deci, în România se vor arbora drapelul tricolor cernit și se va reaminti fiilor ei silnicul și mișlescul act săvârșit acum 100 de ani, dincolo de Prut o mână de boieri renegați în tovărășia slujbașilor guvernului muscălesc vor jubila preamărind veacul de oblaudire rusească și de întunec.

I-s'a rezervat oare Alba-Iuliei onoarea de a da acestei zile o înviorătoare scăpărare de lumină?!

INTERNE

Sedința camerei. Înainte de începerea ședinței, pe culoare s'au lansat fel și fel de știri alarmante despre intențiile războinice ale guvernului. Ședința de azi încă n'a adevărat aceste știri și se spune, că guvernul va mai întârzi o zi cu planurile sale, pentru ca să cunoască și proiectul de soluție elaborat de Polónyi, proiect pe care guvernul îl va primi mâine. În ședința de azi obstrucția s'a luptat de altfel cu mijloacele cunoscute din ședința de sâmbătă, cerând mereu ședințe secrete.

Șonul despre demisia președintelui camerei Návay, s'a adevărat azi și astfel e cert că criza a intrat de-acum în o nouă fază și de sigur în una foarte sbruciată.

Kristoffy — despre situație. Deputatul Ciabei, Kristoffy, și-a ținut ieri în fața alegătorilor săi obișnuita dare de seamă. În chestiunea reformelor militare Kristoffy găsește o singură soluție: guvernul să prezinte un proiect de reformă provizorie, după adoptarea căruia camera să fie dizolvată și numai noul parlament să fie chemat a hotărî soarta reformei electorale. În noul parlament — disparând cadrele grupărilor de până acum — partidele se vor grupa numai din punctul de vedere al dezideratelor lor. Cu privire la soluția re-

formeii Kristoffy a fost călduros sărbătorit de alegătorii săi.

Presemnele furtunii în politică. În cercurile politice ungurești se spune că demisia lui Návay, președintele camerei, e un fapt împlinit. El s'a înfățișat sâmbătă la ministrul președinte Lukács, declarându-i, că în situația politică dată nu mai vrea să conducă ședințele camerei. Návay e considerat ca cel mai conștient spirit față de obstrucție și în consecință el nu mai poate fi conducătorul ședințelor acum, când guvernul se pregătește să înfrângă obstrucția cu armele teroarei parlamentare. Noul președinte al camerei — după cât se zvonește — va fi un exponent al contelui Tisza, ceea ce pare foarte verosimil, după ce o schimbare de această natură în atitudinea guvernului nici nu i-se poate atribui altui factor politic decât „mâna de fier dela Geszt”. Succesorul lui Návay va fi deci probabil Paul Beöthy, care e cunoscut ca unul din cei mai devotați aderenți personali ai contelui Tisza.

Cel dintâi pas ce va întreprinde guvernul — se spune — va fi suspendarea regulamentului intern, invocându-se motivul intereselor superioare ale țării, cari nu mai pot fi puse, la infinit, la discreția obstrucției.

Furtuna, deci, poate să izbucnească în fiecare clipă.

Alianța „franco-română”. Sâmbătă seara a avut loc în București o întrunire convocată de d. Chilot, conferențiar la Sorbona și membru la „Alianța franceză” cu scopul de a se pune bazele unei alianțe „franco-române”.

D. Chilot ia cel dintâi cuvântul arătând, utilitatea unei alianțe „franco-române”, care să fie mereu în legătură cu „Alianța franceză” cu sediul în Paris.

Zice, că România și poporul ei — prin asemănarea ce o are cu poporul francez — prezintă cel mai favorabil teren pentru încheierea alianței. Propune înființarea unui comitet al alianței „franco-române” în București, care să fie mereu în legătură cu comitetul central dela Paris.

D. Dissescu, zice, că pentru un moment nu vede aci, decât o expunere de sentimente. Dorește să vadă scopul practic al suszisei alianțe. Propune ca aderenții înființării alianței — să se alipească la „Cercul amicilor Analelor” aflător în capitală. Constată astăzi, o răceală a Franței față de noi, din punctul de vedere economic. Dacă Franța e hotărâtă — să strângă legăturile cu noi — apoi

acest lucru trebuie să-l facă mai ales din punct de vedere economic.

D. căpitan Creangă: Se declară de părerea d-lui Dissescu și socotește, că România trebuie să încerce a se scăpa de influența economică a Germaniei.

D. dr. Istrati: România își dădorește starea ei înfloritoare de astăzi, unei mari bunevoine arătate pe vremuri de Franța. Un sprijin real dacă ar fi ca Franța să ni-l dea astăzi, acesta nu poate fi decât de ordin pur economic. România a suferit mult din cauza rezervei, pe care i-a arătat-o în timpul din urmă Franța. Primim cu bucurie un sprijin economic al Franței.

Se constituie apoi următorul comitet provizor:

Pierre Chilot, dr. Istrati, C. Dissescu, Dem. Butculescu, Saladin, dr. Duma, dr. Paulescu, G. Aslan, ing. Urlăteanu, Arthur Verona, Alex. Davila, A. Candrea, dr. Vișu, I. Simionescu-Râmniceanu, inginer Bartholomeu, dr. Herescu, Take Policrat, căpitan Creangă, Christache Theodoru, Michel Sipsomo, Jacques Grégoire, Demetre Hagiopol, Leo Bachelin, ing. Alexandrescu, Charles Korné, Poenaru Iatan, dr. Th. Solacolu, C. Solomonescu, Jacobson, G. Ionomu, Olimp. G. Ioan, H. Durand, D. Cerkez, B. Ionomu, G. Dichter.

Adunarea a ales apoi trei secretari, cărora se pot trimite adesiunile și anume d-nii: Take Policrat, strada Spătar 9; Olimp Gr. Ioan, strada dr. Kalinderu 30; G. E. Ionomu, bulevardul Pake 7, (București).

La sfârșit se da cetire telegramelor de adesiune sosite din partea d-lor dr. Vitzu (Galați), Al. Davilla, inginer Bartholomeu (Cernavoda) etc. etc. În curând se va convoca o nouă adunare pentru discutarea statutelor.

Situația în Bosnia. Generalissimul Potiorek vicepreședintele Bosniei a fost primit în audiență specială sâmbătă înainte de amiază la Maiestatea Sa. După audiență Potiorek a avut o întrevedere cu ministrul comun de finanțe și încă în aceeași zi seara s'a reîntors la Sereievo. Tratativilor în chestiunea căilor ferate din Bosnia vor fi curând reluate în ministerul de finanțe. Peste puține zile vor fi prezentate în dieta bosniacă mai multe proiecte de legi însemnate. Astfel se va dezbate în primul rând legea asupra înființării de noi școli populare și în legătură cu aceasta se va hotărî și sporirea grădinilor de copii.

tinăr, îl cheamă Polsuchin. El cunosc și-l prețuiesc ca pe un tânăr plăcut. Are să candideze la postul de secretar la sedria orfanală. Un tânăr foarte simpatic. Acordându-i sprijinul D-tale, mă deobliga pe mine, etc., etc.

— „La nici un caz!”, își zise inspectorul cercual. „Ferească Dzeu!”

Din ziua aceea începând n'a trecut zi să nu primească scrisori, în cari îl era recomandat Polsuchin.

Într-o bună dimineață a apărut Polsuchin în persoană, un tânăr gras, cu o față rasă, de jocheu, într'un costum nou, negru...

— „In afaceri oficioase dăm informații numai în cancelarie”, zise Fedor Petrovici sec, după ce a aflat scopul vizitei.

— „Pardon, dar cunoștii noștri comuni mi-au dat sfatul, să mă adresez Dvoastră aici!”

— „Hm...” mormăi Fedor Petrovici, privind plin de ură la ghetele de lac ale tânărului. „După cât știu: tatăl d-tale este om bogat — de ce aspiți deci la un post, care îți aduce o leafă atât de mică?”

— „N'o fac pentru leafă, ci numai așa... E, totuși, o funcție a statului...”

— „Nu-i vorbă... Dar știu eu prea bine — într-o lună te saturei de funcție și te lași de ea, până când eu am aici candidați, pentru cari postul e o chestie de existență. Biete ființe, cari, n'au ce să trăiască, mă înțelegi, pentru cari...”

— „N'am să mă las de oficiu...” Interupse

Polsuchin. „Pe cuvântul meu de onoare! Am să-mi pun toate puterile...”

Inspectorul cercual se năcăji.

— „Ascultă!”, zise el, surizând disprețuitor. „Pentru ce n'ai venit direct la mine? Pentru ce ai crezut că este mai consult să trimiți înaintea d-tale doamne ca să vorbească pentru d-ta?”

— „N'am știut că n'are să vă fie pe plac”, răspunse Polsuchin târbăcit.

„De altfel, dacă nu dați multă importanță scrisorilor de recomandare, pot să vă arăt și certificate...”

Scoase o hârtie din buzunar și o întinse inspectorului. De desubtul certificatului formulat într-o limbă de cancelarie, se afla iscălitura guvernului. Se vede că a subseris guvernul fără ca să citească ce subserie, poate chiar numai ca să se scape de o doamnă, care nu-l mai slăbea cu rugămintele ei.

— „Aici nu mai am cum să scap! Trebuie să mă supun! Ascult de guvernor.” își gândi Fedor Petrovici, după ce a cetit certificatul — și suspină. „N'ai ce să zici! — Înaintează-ți rugarea mâne!” zise el cu glas tare.

După plecarea lui Polsuchin fu cuprins cu desăvârșire de un sentiment de greață.

— „O secătură ca asta!”, murmură el, plimbându-se dintr'un colț într'altul al odăii. „Tot și-a ajuns scopul! Ce mai marțafoi! Ce mai vânător de carieră, prin protecție de fuste! Monstru! Vită cornută!”

Scuipă spre ușa, pe care a dispărut Polsuchin,

dar ajunsese, deodată, în culmea perplexității, când intră pe aceeași ușă o doamnă, nevasta președintelui dela judecătorie.

— „Vin numai pentru o minută, numai pentru o minută...”, începu doamna. „Sezi jos, stimabile, și ascultă-mă cu atențiune. Iată de ce e vorba: Aveți un post vacant. Are să vină la d-ta, azi sau mâine un tinăr — îl cheamă Polsuchin...”

Doamnei îi toca gurița mai departe, inspectorul cercual o privea cu ochii împăengeniți, ca un om gata să i-se facă rău. O privea și surădea cu toată curtoazia...

Când a primit, în ziua următoare, pe Vremenschi în cancelarie, n'a fost capabil să-i mărturisască adevărul. Voia să scape cu orice preț, își perduse capul și nu știa cum să înceapă și ce să-i spună. Voia să se scuize în fața învățătorului și să-i spună adevărul pe gleau, limba îi era însă greoaie, ca unui bețiv, îi ardeau urechile ca focul, și se simți de-odată jignit, atăcat la onoare, fiindcă era silit să joace un astfel de rol nevrednic — în cancelaria sa, în fața subalternilor săi.

Isbi fără de veste cu mâna în masă, sări în sus și strigă înfuriat:

— „N'am nici un post pentru d-ta! Nu, de o mie de ori nu! Lasă-mă în pace! Ei, drăcia dracului! Nu mă mai năcăji cu prezența d-tale! Fa-mi plăcerea și te du la — dracu!”

... Strigă cuvintele astea în față, învățătorului, și eși repede din cancelarie...

Sub titlul politică, „Le Co neuitatul nostru son, și cunoscut care-l arată ca oprimare și prțial ce pune în nr. 9 din 1 riosă prestație Szécsén Jenő — juns că a putu tele neadevăruri stui organ.

În cele ce tregime acest dea, nu numă „patrioții” ung publică din str care operează deauna simpa râniei:

Iată artic

A doua zi anstro-ungar, hal nicie este absolut căuta, mai curân pentru a restabil riei față de Aust nu a urmărit alt mai mult timp e provizorie. Prin t a convinge pe ce-l aveau de a visul, pe care Lu a-l realiza. Ea ploata susceptibil stor manopere pe incul cu incul totul brutal față

În aceasta ționalitățile au t Aceasta totuș le- să aprecieze recu vicile aduse în

Dar antago lități, provocat și mână, de cătră C explică și întru c în seamă că nați umăr la umăr triumfe cauza i de cătră Kossuth măsura de ea pe Habsburgi a ranță de a deven

Cu toate ac acestor reclamați vedea clar în jur zut destul de tar intransigente ale într-o măsură des fața coroanei. N sfârșit prin a re interesul comun autonomistă și se tidul independen ționalități în ved comun.

În fața ace burgii, au recurs dispun, anume v regimul absolutist Croația, în Bosni ajutoare.

!S'a

Habsburgii și Ungaria

— Câteva adevăruri „patriotice” —

Sub titlul de mai sus, marea revistă politică, „Le Corrier Européen”, întemeiată de neuitatul nostru apărător, Björnsterne Björnson, și cunoscută prin interesul cel mare care-l arată cauzei claselor și a popoarelor oprimate și prin spiritul luminat și imparțial ce pune în desbaterea lor, ne surprinde în nr. 9 din 10 mai a. c. cu o foarte curioasă prestație a unui domn publicist ungar Szécsén Jenő — care nu ne poate mira îndeajuns că a putut să se strecoare, cu îndrăznețele neadevăruri ce conține, în coloanele acestui organ.

În cele ce urmează reproducem în întregime acest articol, din care se poate vedea, nu numai curajul caracteristic cu care „patrioții” unguri, induc în eroare opinia publică din străinătate, dar și metoda cu care operează învăluindu-le în haina întotdeauna simpatice a luptei împotriva tiraniei:

Iată articolul:

A doua zi după stabilirea regimului dualist austro-ungar, habsburgii au înțeles că această câștigătoare este absolut provizorie și că maghiarii vor cânta, mai curând sau mai târziu, o nouă ocazie pentru a restabili independența completă a Ungariei față de Austria. De atunci, Camarila din Viena, nu a urmărit alt scop decât acela de a asigura cât mai mult timp cu putință această stare de lucruri provizorie. Prin tot felul de intrigi, ea a încercat a convinge pe maghiari de interesul național ce-l aveau de a rămâne liniștiți și a renunța la visul, pe care Ludovic Kossuth încercase, înzadar, a-l realiza. Ea a început prin a linguși și exploata susceptibilitatea lor națională; și grație acestor manopere patriotismul maghiar s'a schimbat încetul cu încetul, într'un șovinism nelimitat și cu totul brutal față de naționalitățile regatului.

În aceasta primă perioadă a dualismului, naționalitățile au trecut prin zile de tot penibile. Aceasta totuși le-a servit de lecțiune și le-a permis să aprecieze recunoștința Habsburgilor pentru serviciile aduse în 1848—49.

Dar antagonismul între maghiari și naționalități, provocat și susținut, pe față sau pe sub mână, de către Camarila din Viena, poate să se explice și într'un cântă să se justifice, dacă se ia în seamă că naționalitățile, în loc de a combate umăr la umăr cu maghiarii pentru a face să triumfe cauza independenței ungare, proclamată de către Kossuth și de a se bucura într-o egală măsură de ea, au preferat dimpotrivă a ajuta pe Habsburgii a distruge aceste eforturi, în speranță de a deveni autonome.

Cu toate aceste intrigi și împotriva tuturor acestor reclamațiuni, maghiarii, au sfârșit prin a vedea clar în jurul lor și în urma lor. Ei s'au crezut destul de tari pentru a face față elementelor intransigente ale naționalităților, și de a-și sprijini într-o măsură destul de grea revendicările lor în fața coroanei. Naționalitățile, din partea lor, au sfârșit prin a recunoaște greșala ce comiseră și interesul comun ce-l au de a renunța la politica autonomistă și separatistă. În aceste condiții partidul independenței a hătărit să se apropie de naționalități în vederea unei acțiuni comune, în interes comun.

În fața acestei politici de apropiere, Habsburgii, au recurs la singurul mijloc de care mai dispun, anume violența: ei au stabilit în Ungaria regimul absolutist, așteptând ca intrigile scornite în Croația, în Bosnia și în Albania să le aducă noi ajutoare.

Este dificil a prevedea rezultatul crizei constituționale actuale în Ungaria. De o parte, o mare parte a poporului ungar, de acord cu naționalitățile, reclamă sufragiul universal și refuză de a acorda noi credite pentru armamentul și augmentarea contingentelor militare. De altă parte, regele prin organul noului său guvern care are de șef pe d. L. Lukács, promite sufragiul universal și oferă chiar de acum un sufragiu mai întins decât cel care este în vigoare, dar cere în același timp în chipul cel mai stăruitor creditele de 418 milioane pentru armamentele militare.

După proiectele d-lui Lukács, numărul alegătorilor va fi ridicat dela 1.221.741 la 2.200.000.

Se vor crea vre-o sută de circumscripții electorale, și anume: 30 în orașe și 70 în comitatele ungare. În cele 30 de circumscripții urbane orice cetățean în vârstă de 20 de ani va avea drept de vot. În cele 70 de circumscripții rurale, orice cetățean va avea drept de vot cu condiția însă de a ști scrie și ceti, și votul va fi secret. Dar în tot restul celorlalte circumscripții, dreptul de vot va depinde de un minimum de impozit plătit și votul va fi public. D. Lukács speră să câștige pentru cauza sa pe socialiști, despre care spune pe față că, fiind în majoritate în unele orașe, ei vor obține atâtea scaune câți oameni capabili vor avea.

A acorda noi credite militare în aceste condițiuni ar fi pentru Ungaria a fortifica în chip neobișnuit pe opresorul său.

Cu atât mai mult cu cât regele insistă în scrisoarea sa adresată contelui Khuen Héderváy asupra pretențiilor lui drepturi relative la chemarea claselor rezervei, la care nu înțelege să renunțe. Dar e știut că guvernele abuzează de aceste chemări în momentul precis al alegerilor generale și dacă poporul maghiar și-ar da consimțământul la aceasta ar fi și mai rău. Actualmente, guvernele fac în general alegerile în toată vară, atunci când o mare parte a alegătorilor se găsește sub drapel la manevre. Dar dacă regele ar putea uza de pretențiile lui drepturi și a reclama toată rezerva, nu va avea atunci decât funcționarii și jandarmii cari să voteze în numele întregului popor maghiar.

Iată de ce partidul independenței și mai ales partidul lui Justh, de acord cu naționalitățile, hotărăse de a rezista cu orice preț camarilei din Viena, și iată de ce ei reclamă, că sufragiul universal să tranșeze singur toate aceste chestiuni.

Dar la Viena este mai mare grabă de a obține noile credite, decât de a se acorda votul universal în Ungaria.

Într'adevăr în 1914 va fi reînviată tripla alianță. Împăratul Francisc Iosif voiește, că monarhia să fie în plină putere în momentul acestei reînnoiri. S' spunea în cercurile bineinformate, că acest ordin vine dela Berlin pentru a constrânge pe Italia să rămâie în Triplicea. Alții pretind, că există planuri ascunse austro-italiene în vederea unei acțiuni austro-italiene în Balcani.

Poporul maghiar, refuză de a face de aici înaintea nici cea mai mică jertfă pentru regele Prusiei.

La Viena, se caută de a se servi de cele două nenorocite provincii, unindu-le, în același timp cu Dalmația, Croației pentru a ține în respect pe unguri.

Aceasta este de altfel recunoștința tradițională ce Habsburgii o arată tuturor acelor care au contribuit la creșterea bogăției și a puterii lor.

Cum vedeți, după patriotul maghiar, dacă ungurii au adoptat „un șovinism nelimitat și cu totul brutal” față de naționalități, aceasta se datorește Camarilei dela Viena.

Pentru a șterge pata de pe fruntea oligarhiei maghiare, înfierată de marele

Björnson, publicistul patriotic maghiar nu se sfiște a spune acest neadevăr sfruntat.

Dar ungurii nu au fost întotdeauna în relații cu „Camarila” și atuncea, noi știm, că au fost și mai brutali. Astfel au fost și la 1848 când Kossuth pe de-o parte țipa pentru libertate, pe de altă parte decreta măsurile cele mai aspre pentru a împiedeca dezvoltarea națională a naționalităților.

Mai departe d. Szecsen Jenő își exprimă oarecum mirarea, că naționalitățile în loc de a „face să triumfe cauza independenței ungare... și a se bucura într-o egală măsură de ea, au preferat a ajuta pe Habsburgii”.

Îndărătnice naționalități acestea, care preferă bunătațe de libertate, unui sistem de oprire. va zice cetitorul naiv,

Dar ce vor zice toți aceia, cari cunosc starea lucrurilor de aici, și cari știu ce însemnează libertatea maghiară?

Aceasta nu-l preocupă, căci acela, care se sprijină pe neadevăr nu se interesează decât de părerile lor naivi.

Dar unde, dl Szecsen Jenő, trece orice măsură, este când afirmă că naționalitățile, față cu fermitatea ungarilor, recunoscându-și greșala, ar fi renunțat la politica lor autonomistă, că s'ar fi apropiat de partidul independenței, în vederea unei acțiuni comune, și că, în fața acestei „politici de apropiere,” habsburgii au recurs la singurul mijloc de care mai dispun, anume violența.

Și acum: „de o parte marea parte a poporului ungar de acord cu naționalitățile...” reclamă sufragiul universal de altă parte stă regele etc.

Ca și cum lucrurile s'ar fi petrecut, undeva, într'un colț de pustietate, fără altă legătură cu lumea decât dl Szécsén Jenő; ca și cum nu a existat un parlament ungar, unde în atâtea rânduri s'a ridicat glasul de protestare al reprezentanților naționaliști față de politica nefastă a lui Apponyi și a întregului partid al independenței; pare că nu samavolnicile acestui partid le-a înfierat Björnsterne Björnson; pare că nu există ziare, publicații și oameni cari să strige în fața d-lui Szécsén Jenő că este o minciună ceea ce afirmă, atâtea de mare este candoarea cu care d-sa rostește asemenea inexactități.

Astfel stau lucrurile și cu aluzia la absolutismul din Croația pe care caută să-l puie în sarcina regelui, lăsând în același timp să se înțeleagă că a fost întins peste întreaga Ungarie.

Scopul diplomatului publicist și „patriot” maghiar este de a face simpatii ungarilor. Fiindcă însă, îi știe că sunt odioși în străinătate, caută să puie toate ticăloșiile făptuite de guvernele ungare, cum sunt de pildă alegerile lor celebre în toată Europa, în sarcina coroanei.

Tot în același scop îi arată pe Unguri că s'ar opune votării creditelor militare pentru că nu ar voi să facă „nici cea mai mică jertfă pentru regele Prusiei”.

!S'a deschis!

Müller I. és Fia

stabiliment colector de fabrică, văpsitor de pânuri, curățitor chimie și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățește pe cale chimică, ori se văpsesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albituri pentru călcat.

Aceasta diplomație subțire este destinată pentru cititorii francezi care vor vedea în unguri astfel niște aliați ai lor naturali.

Dacă glasul adevărat al nostru ar putea ajunge însă până acolo până unde a ajuns neadevărul d-lui Szecsen Jenő, strigăm ca să se știe:

Că nu le arde unguilor nici de votul universal nici de a împedea sacrificii, „pentru regele Prusiei” ci doresc să profite de această ocazie spre a transforma armata într-un instrument de maghiarizare și doresc să zădărnicească votul pentru a continua să exercite opresiunea lor nelegiuită asupra naționalităților. Să nu îmbrace masca democrației, ei, cel mai tiran popor din Europa căci cu minciuna poți prânzi dar cina nici odată.

EXTERNE

Spanioli în Maroco. La Madrid a sosit vestea din Maroco, că între trupele spaniole și cabili a fost o luptă mare, care a durat timp de 5 ore. Cabili au fost în număr de 4500. Spanioli au avut 80 răniți și 10 morți. Oficios această știre se desminte. Cabili ar fi avut 80 morți și 270 răniți. Se prevede o nouă luptă în timpul cel mai apropiat. Din Cartagna au plecat spre Melilla cuirasatele „Pelajo”, pe care se află amiralul Carnago, „Audaz” și „Osado”.

Persecuțiile creștinilor în China. Ziarul englez „Times” primește din Tientsin știrea, că în China creștinii sunt din nou persecutați. Mișcarea aceasta contra creștinilor se răspândește foarte repede. Mulțimea fanatică a dat foc la mai multe biserici catolice și terorizează pe toți chinezii cari au trecut la catolicism. Coloniile misionarilor sunt în mare pericol.

Apărarea posesiunilor engleze din Marea Mediterană. Din Malta se anunță oficios, că ministrul Asquith și minist. de marină Churchill vor sosi în 29 mai acolo. Asquith va avea o întrevedere cu lordul Kitchener, iar Churchill după ce va vizita portul va pleca la Gibraltar. După cum se vestește se intenționează întărirea armatei din Egipt. Intrevederea dintre Asquith și Kitchener e în legătură cu chestia apărării posesiunilor engleze din Marea Mediterană. După ce flota engleză e concentrată în Gibraltar garnizoanele din Malta, Egipt și Cyprus nu mai sunt suficiente pentru respingerea eventualelor atacuri.

Scene furtunoase în reichstagul german. Am anunțat în numărul trecut că în ședința de vineri a reichstagului german vorbirea deputatului socialdemocrat Scheidemann a provocat scene furtunoase. În ședința aceasta era pentru desbatere bugetul cancelarului de stat și la propunerea președintelui Kaempf s'a început mai întâi desbaterea cu privire la politica internă a cancelarului.

Fostul vice-președinte al reichstagului deputatul socialdemocrat Scheidemann în vorbirea sa atacă vehement pe cancelarul Bethmann Hollweg și propune, vorbind despre starea financiară a imperiului ca salariul cancelarului să fie cassat. Trezându-se apoi la declarațiile împăratului Wilhelm vorbirea lui a provocat o adevărată furtună. El citează din declarațiile împăratului fiind secondat de risetele de batjocură ale aripei din stânga. Amenințarea făcută provinciei Alsacia și Lorena și anexarea ei la Prusia este egală cu amenințarea celei mai grele pedepse. Aceasta e o amenințare cu pierderea drepturilor civile, cu pușcări. La așezarea în clasa doua militară n'ar fi permis, ca să se porceadă cu o astfel de neprecauțiune. (În Prusia în clasa doua militară sunt clasificați oamenii cu un trecut pătat).

În sgomotul provocat cancelarul Bethmann Hollweg îi strigă cât va cuvinte președintelui Kaempf, dar aceste rămân neprecepte.

Deputatul Scheidemann este provocat de președinte ca să fie mai moderat în vorbirea sa.

Cancelarul Bethmann Hollweg părăsește sala cu ceilalți membri ai guvernului și cu o mare

parte a deputaților din dreapta, între strigătele de batjocură a socialiștilor.

Scheidemann continuându-și vorbirea spune că nu voiește ca Prusia să fie și pe mai departe Siberia germană.

Președintele Kaempf l'a îndrumat la ordine pe baza stenogramelor pe deputatul Scheidemann pentru expresiunea că anexarea Alsaciei și Lorenei ar fi o pedeapsă egală cu pușcări.

Deputatul Spahn (centru) regretă declarațiile împăratului și amenințarea exprimată în aceste.

Contele Schwerin (conservator) spune că întâmplările din Alsacia și Lorena îl întăresc în credința lui, că investirea cu constituție a provinciilor imperiale a fost o greșală. Deputatul alsacian Van Calker (liberal național, profesor în Strassburg) declară, că el e prusian și protestează energic contra spuselor deputatului Scheidemann. „Noi alsacianii trăim în conștiința că suntem germani”.

În cursul vorbirii lui Van Calker reîntorc în sală cancelarul și ceilalți deputați. Cancelarul ia în apărare pe împăratul Wilhelm.

Cele întâmplate l-au silit pe el și pe membrii consiliului imperial ca să părăsească sala. Cu privire la cazul din Grafenstaden s'a constatat că urzitorul mișcărilor antigermane e directorul fabricii de arme și s'a comunicat fabricii că va primi comande, dacă directorul va fi amovat din post. Fabrica nu voiește să îplinească condiția aceasta. Dieta alsaciană s'a declarat pe față pentru Grafenstaden. Împăratul s'a exprimat numai asupra stărilor antigermane cari domnesc în provincia Alsacia-Lorena. Împăratul și-a exprimat nemulțumirea și vorbele lui au ajuns în publicitate prin o indiscrețiune încă nedescoperită. Situația însă nu e de așa, încât să nu poată lua răspunderea pentru ea. A fost departe de împăratul intențiunea de a se atinge de drepturile consiliului imperialului și a reichstagului.

Pentru frații rămași pe drumuri

Din unele părți ale Ardealului ne vin vești mișcătoare despre cumplitul dezastru provocat de vijelia care a bătuit zilele trecute.

Correspondența și apelul pe care-l publicăm mai jos și zeci de alte scrisori, ce le primim zilnic, arată că suntem în fața unei catastrofe, cum niciodată nu ni-o vom putea închipui cu mîntea oricât de negru ar fi tabloul ce am căuta să ni-l reprezentăm.

Zeci de sate au fost pur și simplu măturate de pe fața pământului. Mii de oameni și-au văzut avutul distrus rămânând, literalmente, peritori de foame.

În fața acestei nemai pomenite catastrofe o mișcare de solidaritate în rândurile întregului neam românesc se impune.

Se cuvine să jertfim fiecare din puținul ce avem pentru frații care au rămas pe drumuri.

Pe când statul își va deschide larg punga pentru sinistrații maghiari, ai noștri, dacă nu se produce o generoasă mișcare în șirurile neamului nostru, sunt condamnați la peire.

Apelăm la toate sufletele generoase românești de pretutindeni să nu lase fără de nici o mângâiere pe nenorociții noștri frați.

Să dăm mână de mână spre a le veni în ajutor. Dacă guvernul statului pe care-l sprijinesc cu sudoarea lor îi lasă, să le dăm dovadă, că tot nu sunt singuri pe lume.

Aceasta o putem face fiecare contribuind cu câte o sumă cât de mică pentru dănsii.

Contribuțiile se pot trimite la administrația ziarului nostru, sau la: adresele indicate în apelurile de mai jos :

On. Redacțiune!

Citim în toate ziarele străine despre catastrofele cauzate de uraganul din 13 mai. Se poate observa cum aceste ziare amintesc mai mult despre pagubele cau-

zate prin comunele ungurești, deși cu mult mai mari pagube au suferit comunele locuite de români.

Luni în 13 mai, după prânz, cam la 4 ore s'a deslănțuit un vânt puternic și ne mai pomenit asupra comunelor Filipșulmic, Hrastes, Socol, Băița, Ocnița, Orosfaia, Arclund, Bratfalău și Stupini din comitatul Clujului. — Oamenii înfricați de furia uraganului și-au căutat adăpost prin locuințe, dar dușmanul neașteptat i-a scos și de-acolo. — Până acuma sunt peste 10 morți, iar numărul greu-răniților nici nu se poate constata.

Mai ales frunțașă comună Ocnița a fost total devastată. — Nu au rămas nici 5 case nedărâmate. — Oamenii înfricați de urletul nebun al vânturilor, s'au adunat în jurul vetrei făcând rugăciuni împreună, când deodată se ridică edificiul întreg în aer, uraganul nebun îl izbește de arbori și casa abia acum edificată se rupe în mii de bucăți, — cei de lângă vatră se culcă la pământ, să nu fie și ei izbiți de vre-un edificiu sau copac.

Profesorul Flaviu C. Domșa, abia în toamna trecută a pictat cu mâna-i măiastră un frumos iconostas pentru biserica din loc, și vântul a răsturnat acuma turnul peste biserica masiv zidită, prefăcându-l în ruină.

Multe vite au fost omorîte și schilodite de grinzile și edificiile, cari zburau nebune prin aer. — Părintelui local i-a omorît un cal și pe uul l-a schilodit în grajdul dărîmat, servitorii de groază s'au vîrît sub iesle, și numai așa și-au putut salva viața.

Vântul a măturat tot, pe drum vezi grâu, cucuruz și alte grăunțe de bucate amestecate cu tină, fiind vînturate de prin poduri și hambare și împrăștiate în toate părțile. La intrarea comunei, te întâmpină oameni schilavi. Nimenea nu știe ce e al lui, ce al vecinului, căci bucățile din edificiile sfărâmate au fost asvârlite la al 10-lea vecin. Ce și-au mai putut salva bieții oameni a nimicît o a doua furtună, care s'a descărcat din nou, în 16 mai noaptea.

Să nu creadă nimenea că în comunele înșirate mai nainte pagubele sunt mai mici. În Socol și Orosfaia bisericile au fost rase de pe fața pământului rămânând numai urma. Biserica din Arclund zidită abea în anul 1910 e o ruină. În Băița nu a rămas casă nedărîmată. Alaltă-eri bieții oameni duceau vitele schilăvite cu carele la măcelari. Arbori bătrâni au fost smulși cu rădăcină cu tot, pomi din grădină au sburat cine știe unde.

Pe unde a ajuns uraganul în fugă nebulă fără țintă, fără direcție, seceră victime, ridică oameni în aer, făcea totul egal cu pământul. Ți-se părea că toate au prins aripi nevăzute, ca la signalul dat, se ridicau nebune în văzduh lăsând morți și lacrimi în urma lor. Plănsul și vaiet e zi și noaptea. În fața catastrofei stau oamenii neajutați, flămânzi cu mâinile ridicate spre cerul așteptând de acolo ajutor. Pagubele sunt enorme — trec multe sute de mii și statul față de cetățenii cu buze valahe e mașter, voinde să ștear ă lacrămile văduvelor, a orfanilor, răniților și a poporului devenit cerșitor cu numai 10.000 cor.

Ni-se strânge inima de durere privind cum cerșesc oamenii cari eri erau bogați — „după o bucată de pâine”.

Și noi români în mare parte neam tească. Poporul oșteaptă din amor în mâinile dușmanii haremii după put.

Apelăm și noi lor cetitori, apelăm dăm cu toții spre se șterge lacrămii cerșitori dintre o și urgentă, pentru lul de ajutor să- prin administrați.

În Teacă di toloni s'a constit gerea de ajutoar

Teacă, la 17

Apel la

Când șirele dea sub ochii ce dela un colț la vijeliei, care în a pustiit în semz sate întregi din

Au fost sm mică buruiană - seculari.

Case și sate în jalnice ruine.

Rămas-au z cerul liber cu to cate în bucăți

Priveliștea om și face să simțul de milă putința absolută elementelor natu o clipă să se ră stre păcătoșeni.

În fața ace aproape de nen cele 60 familii ceptie au ajuns de ale mîncării țim datorința de toate părțile, pe nească și crești

Alergați cu moase pentru a dirile proprii p biserica, școala, rale fără except bis. în bani.

Îndoii d
Iar domnul se îndură spre (Prov. 13, 21)

„Judecată fără nu face îndurari Incezuți p mintelor public conducătorilor d semnăm

Reghin, la

Cu Emil Calim giu Maior inv.

**PRIMA
CASĂ
FRANZ
Timișoara**

Și noi românii de aicea fi putem ajuta în mare parte numai cu mângâierea sufletească. Poporul care numai acum se deșteaptă din amorțirea-i națională, cade iară în mâinile dușmanului, dacă nu îi ajutăm baremi după puterile noastre.

Apelăm și noi la sprijinul marinimoșilor cetitori, apelăm la băncile noastre, să dăm cu toții sprijinul material, pentru a se șterge lacrimile măcar alor 1000 de cerșitori dintre cei zece mii. Lipsa e mare și urgentă, pentru aceea ne rugăm, ca obolul de ajutor să-l trimiteți cât mai curând prin administrația ziarului.

În Teaca din inițiativa d-lui Emil Birtoloni s'a constituit un comitet pentru strângerea de ajutoare.

Teaca, la 17 mai 1912.

Correspondentul.

Apel la sufletele nobile!

Când șirele aceste ale noastre vor cădea sub ochii cetitorilor, va fi plină țara dela un colț la altul de înfricoșata veste a vijeliei, care în 13 mai, după 4 ore p. m., a pustiit în senzul adevărat al cuvântului sate întregi din Ardeal.

Au fost smulși din pământ — ca o mică buruiiană — mii de arbori și copaci seculari.

Case și sate întregi au fost prefăcute în jalnice ruine.

Rămas-au zeci de mii de oameni sub cerul liber cu toate clădirile risipite și prefăcute în bucați — bune numai de foc.

Privelește cu entuziasm pe cel mai rece om și face să se deștepte în suflete viu simțul de milă și conștiință curată de neputința absolută a bietului muritor în fața elementelor naturii, lăsate de Dumnezeu pe o clipă să se răsună pentru multele noastre păcătoșenii.

În fața acestora noi, cari stăm mai aproape de nenorocitul sat Brețcu, în care cele 60 familii românești aproape fără excepție au ajuns fără adăpost și multe fără de ale mâncării — nimicite în ruine — simțim datorința de a striga să se audă în toate părțile, pe unde bate o inimă românească și creștină:

Alergați cu darurile voastre marinimoase pentru acești frați, cari pe lângă clădirile proprii private și-au pierdut totul: biserica, școala, casele parohiale și cantonale fără excepție, fiind lipsiți și de avere bis. în bani.

Îndoii dă, care dă repede!

Iar domnul puterilor ne spune, că „Cine se îndură spre cel sărac fericit va fi”. (Prov. 13, 21) și iarăș la sf. Iacob Ap.: „Judecată fără îndurare așteaptă pe celce nu face îndurare!”

Încerezuți pe deplin în nobleța simțimentelor publicului nostru românesc și a conducătorilor diferitelor instituțiuni publice, semnăm

Reghin, la 16 mai 1912.

Cu distinsă stimă:

Emil Caliman preotul Brețcului. Georgiu Maior inv. penz. Ariton M. Popa proto-

pop. Alexandru Moldovan inv. Iosif Șipos măestru. dr. Ioan Harșia avocat. Sever de Barbu secretar de bancă. Mihail Bucur măestru.

N. B. Orice dar să se trimită pe adresa: Emil Caliman, preot, (Beresztelke) Brețcu.

Știri politice din Viena.

Imbolnăvirea prim-ministrului. — Reforma militară s'au provizoriul.

Imbolnăvirea gravă a prim-ministrului și urmările neprevăzute ale acesteia au deșteptat deodată speranța tuturor acelor, cari și clădesc planurile lor ambițioase pe o schimbare în minister. Între împrejurări normale o reconstruire a cabinetului ar fi fost esclusă până la toamnă. Motive politice de prezent n'ar fi cauzat-o aceasta. Imbolnăvirea șefului de guvern însă va aduce de sigur la suprafață chestia reconstruirii. Este fără îndoială, că contele Stürgh nu și va putea relua activitatea în scurt timp și dacă n'ar fi morbul de o durată mai lungă, de sigur nu ar fi fost incredințat ministrul de interne baronul Heindl cu substituirea contelei Stürgh. Starea prim-ministrului e de așa încât îi este cu totul imposibil de a satisface datorințele sale; e constrâns a petrece întreg timpul într-o chilie întunecată, și are trebuința de liniștea cea mai mare. Dacă și va fi vindecată boala lui și va fi oprită scurgerea sângelui în ochi și desprinderea retinei, totuși e de pe acum esclus, ca contele Stürgh să mai poată ajunge vreodată în starea de a se putea dedica agendelor de mare responsabilitate ale oficiului său.

Actualul prim-ministru deși n'a fost o individualitate puternică, totuși pășirea lui hotărâtă contra Ungariei va rămânea neuitată. Atitudinea care a luat-o față cu suspendarea constituției croate a fost o faptă, care merită deplină recunoaștere. Repășirea contelei Stürgh va fi un semnal și pentru depărtarea din posturi a altor membrii ai cabinetului. Ministrul de agricultură, dr. Braf în urma stării sale sanitare e încă de mult obosit de oficiul său, iar ministrul de finanțe suferă de o gravă arterio sclerosă. Este deci foarte probabil, că încă înainte de vacanțele parlamentare de vară ministerul va suferi o schimbare.

În cercurile parlamentare din Viena apucă putere din în ce părerea, că rezolvirea reformei militare este a se considera de exclusă și astfel, neputându-se spera nici la primirea unui provizoriu prin care se plănuieste urecarea contingentului militar, fără introducerea serviciului de doi ani, nu rămâne altceva decât prezentarea proiectului de recruți în forma lui de până acum. Asentările nu se mai pot amâna fără ca cercurile interesate ale populației să nu suferă pagube de neprețuit. Deoarece sesiunea parlamentară nu se va extinde peste luna iunie, este timpul ca să se poarte grijă pentru votarea contingentului normal de recruți. O experimentare nu e la loc, deoarece totdeauna trebuie luată în socotină probabilitatea de incidente. Astfel s'a părut astăzi, că la prima cetire a bugetului provizorie desbaterea va fi lungită prin obstrucția rutenilor a isbănită deodată. De abia numai după ce s'a tratat cu rutenii și li-s'a promis că prezenziunile lor universitare vor fi urgent tratate, au putut fi delaturate dificultățile amenințătoare.

Viena, 17 mai.

Austriacus.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Arhiducele Leopold incognito la Călimănești.

Ziarele din țară anunță:

În ziua de 3 mai c. (16 mai n.) A. S. Imperială Arhiducele Leopold Salvator, nepotul M. S. împăratului Austro-Ungariei inspector general al artileriei din imperiul vecin, găsindu-se în inspecție la Sibiu, a venit până la Călimănești.

De și vizita aceasta era incognito, totuși d. prefect al județului Vâlcea d. Sabin, care a fost încunoștințat în mod confidențial de poliția punctului Căineni, a mers dimineața însoțit de d. căpitan Aricescu, comandantul companiei de jandarmi Vâlcea, până la frontieră și a luat toate măsurile de pază până la Călimănești.

Alteța Sa Imperială, Arhiducele Leopold Salvator a recuzat prin frontieră la orele 2 într'un automobil însoțit de colonelul său adjutant, de un maior și un căpitan într'un automobil și la orele 3 și 24 m. a sosit în Călimănești, unde a fost primit de d. doctor Sabin, prefectul județului care a recomandat Alteței Sale pe d-nii Ghermani și Giuvara, directorul și subdirectorul societății băile Govora-Călimănești.

Hotelul băilor Călimănești fiind în prefacere s'a amenajat o cameră cu tot confortul și o cabină de baie care au plăcut mult A. Sale.

S'a servit un dejun de direcția societății băilor Govora-Călimănești și la șampanie doctorul Sabin, prefectul județului, a ridicat un toast pentru Alteța Sa imperială în numele județului, arătând bucuria ce simte pentru înalta onoare ce s'a face acestui județ prin vizita Al. Sale, și zicând că bea paharul în sănătatea Al. Sale și a d-lor ofițeri care îl însoțesc.

Alteța Sa imperială răspunzând, mulțumește d-lui prefect al județului Vâlcea pentru urările ce-i aduce atât Al. Sale cât și ofițerilor cari îl însoțesc și urează prosperitate județului Vâlcea, ale cărui frumuseți naturale le-a admirat pe valea Olului.

D. Ghermani, directorul societății Govora-Călimănești, urează în numele acestei societăți bună venire Al. Sale și arată cinstea mare ce se face acestor băi prin vizita Al. Sale.

Al. Sa imperială mulțumește d-lui Ghermani, și urează prosperitatea societății băilor Govora-Călimănești.

În timpul dejunului muzica reg. Vâlcea Nr. 9 a cântat mai multe arii și mai ales hore române, jucate de un mare număr de țărani și țărance în splendide haine de sărbătoare.

După dejun Al. Sa a mers în mijlocul horei și a admirat atât costumele țărănești variate cât și modul cum se joacă hora de țărani noștri, spunând prefectului județului că a rămas foarte surprins de frumusețea atât a costumelor cât și a ființei populației noastre rurale.

Înaltul vizitator cu prefectul județului și personalul societății Govora-Călimănești, urmată de sute de persoane au trecut în Ostrov, admirând frumusețea naturală a acestui parc.

A vizitat biserița veche din mănăstirea Ostrovul, a cerut informații de timpul când a fost zidită, de cine a fost zidită, pentru care fapte a și admirat picturile și sculpturile vechi din interior.

Când preotul i-a arătat o cruce veche de argint care avea ca mâner, mânerul săbiei lui Neagoe Voevod, și când preotul a explicat: acesta este mânerul săbiei lui Neagoe Voevod A. Sa a răspuns în franțuzeste: le manche du sabre.

Pe când se găsea în biseriță, aceasta a fost umplută de o sumă de d-ne și d-ni veniți din R.-Vâlcea, ca reprezentanți ai Ligei culturale, secția R.-Vâlcea, care întâmplător sărbătoreau împreună cu secția Jibla din Argeș, aniversarea zilei de 3 mai.

A. Sa informat asupra Ligei și a scopului ce urmărește a primit cu plăcere dela o d-nă cocarda cu tricolorul românesc.

La orele 6 A. Sa a plecat în automobilul

PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE CASĂ DE CLAVIRE este a lui FRANZ ȘI ALBERT RENNER
 Timișoara-Josefin str. Hunyadi 12

Mare asortiment de PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.
 Calitatea cea mai bună. — Prețuri ieftine.

judetului, însoțit de d. dr. Sabin, care l-a condus până la frontieră, iar în automobilul A. Sale au luat loc ofițerii, cari îl însoțeau și d-nii Ghermani, Giuvara, reprezentanții societății băilor Govora Călimănești, d. Popescu, reprezentantul societății Albina din Sibiu și d. Concea fiul, din Sibiu.

La frontiera R-Vadului d. prefect prezintă A. Sale pe d. căpitan Dimitriu, comandantul companiei de grăniceri, d. Rolicu, polițaiul gărei Căineni și angajații vamali A. Sa s'a întreținut în mod foarte afabil cu cei prezenți 20 minute, apoi luând rămas bun dela d. prefect al județului și dela ceilalți domni, cari au venit să-l petrească până la frontieră, le-a mulțumit cu multă căldură pentru primirea spontană ce i-o făcuseră, spunând, că va păstra o plăcută amintire de această vizită.

În mai multe rânduri, A. Sa s'a interesat de sănătatea augustului nostru suveran, a M. Sale regina și a principilor moștenitori.

Archiducele Leopold Salvator între români.

Ni-se scrie:

Ziua de 16 mai c. (Trăirea Domnului) a fost pentru comuna frunțagă Sadu o zi de îndoită sărbătoare, căci un membru al casei domnitoare archiducele Leopold Salvator, care de vreo 8 zile se află în Sibiu în inspecțiune militară, a cercetat comuna noastră făcând o excursiune în frumoasa și pitorească vale a Sadului și la cele 2 stabilimente electrice de pe această vale.

Intreaga comuna și strada principală pe unde a parcurs altelea sa cu suita a fost împodobită cu verdețuri și ferestrele pavozate cu covoare și țesături de casă naționale, iar la intrarea în comună un arc de triumf cu covoare naționale, ramuri verzi cu inscripția românească „Bine ați venit”, a întâmpinat pe înaltul oaspe. În piața comunală toți locuitorii comunei cu pompierii și copiii de școală în frunte cu proștii și primăria comunală l-au întâmpinat pe înaltul și rarul oaspe, care dându-se jos din automobil s'a apropiat de proștii cu crucea în frunte și îmbrăcări în oddjii, unde parohul D. Buna într-o vorbire scurtă ținută în limba germană l-a bineventat și i-a adus omagiile în numele bisericii și poporului român din această comună, eccentruind dragostea neștrămutată și lealitatea poporului român către augusta casă domnitoare sfârșind cu acamațiunea repetată de numărul public românesc: trăiască altelea sa imperială și regală, trăiască gloriosul nostru împărat și rege, trăiască și domnească în vece dinastia Habsburg.

În numele comunei politice a bineventat pe înaltul oaspe, notarul comunal Victor Florianu, după care archiducele mulțumind vizibil mișcat și plăcut surprins de neașteptata și frumoasă primire festivă, s'a întreținut cu proștii și notarul comunal, întrebând despre numărul locuitorilor, despre raportul confesiunilor și spunând că pricepe și dansul binisor limba română, care i-a fost ușor să și-o însușiască fiind soră cu cea italiană și franceză.

Altelea sa care se putea vedea că e plăcut atins de călduroasa primire românească, mulțumind încă odată și dând mâna cu proștii și notarul comunal între nesfârșitele urale de „să trăiască” ale populațiunii a salutat în toate părțile, a urcat automobilul și și-a urmat drumul în excursiunea proiectată.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătere în rate, pe lângă
garanți de zece ani.

Litere - Arte - Științe

Altă ortografie

de dr. Al. Bogdan

Urmare (v. „Romanul” 1912 Nr. 50)

B. Cuvintele compuse

Relativ la scrierea cuvintelor compuse regula fixată de Academie este foarte simplă și sigură: „Cuvintele compuse se scriu fără a se arăta elementele de compunere”. Vei scrie deci pentrucă, și nu pentrucă, cineva, și nu cine-va.

Între celelalte exemple date în „Regule” găsim două, a căror scriere poate da naștere la oarecari nedumeriri. Sânt cuvintele: niciodată, pierdevară.

D. Gh. Coșbuc tipăria al doilea cuvânt în titlul volumului său de poezii la 1902 încă așa: Pierde-Vară, arătând elementele de compunere. Și este greu de admis, că acest cuvânt, compus din două, să se fi prefăcut în timp de 2 ani într-un singur cuvânt, ale cărui elemente să nu le mai poți recunoaște, încât Academia să-l poată scrie la 1904: Pierdevară.

Ori să luăm dialogul următor între un tată și fiu-său de 12 ani. Tatăl: De-azi înainte nu te vei mai duce la cinematograful S-a sfârșit. Fiul: Tată dragă, zău, lasă-mă; tocmai azi va fi atât de frumos... Tata: Nu, bre, ți-am spus odată, că nu te mai las; ei, nu te las. Fiul: Tată dragă, lasă-mă încă odată, numai odată, o singură dată. Tata (supărat): Nici odată!!

Cine va putea scrie pe acest *nici odată* într-un singur cuvânt?

De aceea înainte de ce înveți cum să scrii cuvintele compuse, va trebui să știi ce este un cuvânt compus și care cuvânt compus se poate scrie fără a-i arăta elementele de compunere.

Cu această chestiune intrăm deci nu numai în gramatică ci și în logică (este vorba despre raportul între noțiuni). Dar pentru că nu se sperie nimeni, că vor urma acum întinse tratate filozofice, discutăm chestiunea cu ajutorul unui exemplu, pe care-l va înțelege oricine.

Fiecare om cunoaște cuvântul românesc *cuminte*. Și oricine va căuta să-l explice unui străin, îl va explica așa: cuminte înseamnă a fi om cu minte. Și prin urmare oricare își da seama că acest cuvânt (cuminte) a fost compus din elementele: cu și minte; cu fiind o prepoziție, minte fiind un substantiv. Din unirea acestor două elemente s-a născut un adjectiv, care adjectiv nu vrea să arate, că omul, despre care zici că e cuminte, nu ar fi lipsit de minte, ci că el e un om inteligent, așezat, nezburdalnic, cumpănit etc.

În cuvântul *cuminte* deci atât noțiunea, pe care o deșteaptă cuvântul *cuminte*, cât și noțiunea pe care o deșteaptă cuvântul *cu*, amândouă s'au pierdut în legătura aceasta: cu minte, rămânând din ele *altă* noțiune, aceea de *așezat, cumpănit*.

Când elementele unui cuvânt compus și-au pierdut astfel independența, încât nici unul din ele nu mai poate trezi o noțiune, atunci cuvântul compus este numai în ochii filologului un cuvânt *compus*; simțul de limbă al ori-cărui altui om îl consideră de un singur cuvânt, ca oricare alt cuvânt simplu, și-l scrie deci ca un singur cuvânt.

Ori cât de hotărât ar fi explicarea aceasta unii își vor fi punând totuși întrebarea: Dar de ce scrie Coșbuc: Pierde-vară, iar Academia: pierdevară? De ce scrie un poet: câteun, iar altul: câte-un? De ce scrie un ziarist: de-a-dreptul, iar altul scrie: deadreptul?

Dăm imediat explicarea. De dovedit o vom dovedi mai încolo.

Celce privește limba românească de astăzi — să zicem cea scrisă de Coșbuc — de forma definitivă, stabilă a limbii noastre, care nu se va mai

schimba niciodată, acela nu înțelege *viața* unei limbi, felul cum crește, trăiește, se dezvoltă și se îmbogățește o limbă.

Oricare limbă ce se vorbește împătâțește soarta tuturor celorlalte lucruri de pe pământ: ea este în continuă schimbare. Ca să se înțeleagă bine ceace vrem să zicem, adaugăm iperbola aceasta: cu fiecare cuvânt rostit de gură omenească se schimbă limba vorbită. *Insaș* schimbarea limbii nu o poți observa; observi și constăți numai rezultatele schimbării. Nici iarba nu o vezi cum crește, ci vezi numai, că a crescut. A tăzi vezi vârful firicelului verde ținându-se printre frunzele putrezite, căzute din toamnă; mâna-poinăse îl vezi deasupra lor. Dar creșterea lui de alături până astăzi n'ai putut-o observa.

Asemenea în limbă: schimbările înțele nu le observă nimeni; numai când schimbarea arată o deosebire remarcabilă față de forma trecută, numai atunci o observi. Și-apoi iarăși un timp oarecare nu-ți mai poți da seamă dacă se schimbă ceva în limbă ori ba, până când te pomenești din nou, că trebuie să constăți o oarecare schimbare, care poate privi numai un cuvânt ori chiar numai o formă a cuvântului.

Într'un astfel de stadiu se găsește astăzi limba românească în ce privește formarea de cuvinte nouă din alte cuvinte, formarea de cuvinte compuse. Dicționarul Academiei ne va arăta, când a început cuvântul „cuminte” să nu mai însemneze cu minte ci inteligent, așezat etc. Și ne va arăta tot așa pe ce vreme și cât timp i-a trebuit fiecărui cuvânt compus, să se prefacă din alte cuvinte simple într-unul singur compus, primind în același timp și o altă însemnare.

De aceea — credem noi — poetul Coșbuc a scris încă *Pierde-Vară*, fiindcă în mintea lui și după simțul lui de limbă una din cele două noțiuni (pierde și vară), probabil noțiunea vară, încă nu și-a pierdut cu totul independența contopindu-se cu celălalt cuvânt (pierde) într-un *alt* cuvânt (pierdevară), care să însemneze altceva decât un om, care își trece timpul vara hoinărind, cu foles ori fără folos.

Prin urmare: simțim că din aceste două cuvinte vom forma cu timpul numai unul, observăm astăzi rezultatul schimbării, care se face încet, dar se face într'una, dar nu simțim încă că rezultatul schimbării ar fi: cuvântul cel nou (pierdevară). Astăzi însă este aproape imposibil să *oprești* mersul acestei schimbări, formarea definitivă a noului cuvânt „pierdevară” din cele două: pierde și vară. Când vom avea rezultatul final al prefacerii, nimeni nu se va mai gândi la un om, care-și pierde vremea hoinărind vara, ci *poate* la unul lenes, nepăsător, om de nimic; nu poți să știi *hotărât* ce va însemna pierdevară, tocmai fiindcă nu s'a format încă cuvântul definitiv și deci nici nu i-s'a putut stabili sensul sau sensurile.

Pe aceeași cale de prefacere este și cuvântul *cum-se-cade*, pe care unii îl scriu încă în trei cuvinte (și chiar fără linioară) alții însă îl scriu ca un singur cuvânt (cumsecade).

Cu aceeași îndărătnicie lucrează puterile ascunse ale limbii și asupra altor cuvinte „cari se folosesc într-o legătură stereotipă cu articolul hotărât un, o. Sânt cuvintele: nici și vre.

Mai demult se putea scrie încă „nici pe unul”; astăzi numai: „pe nici unul”, dovădindu-se și prin această proprietate sintactică, că legătura între nici și unul este astăzi mai strânsă decât mai înainte. Amândouă noțiunile (nici, unul) își păstrează încă independența în fraza: „incât nici unul din ele nu...” (mai precis ar fi: nici măcar unul din ele). În „N-ai nici-o carte, nici-un caiet, n-ai nimic”, legătura între cele două noțiuni e mai strânsă; una din ele e pe cale de-a și pierde independența. Iar în cuvinte ca „niciicând, nicidecum, niciodată” noțiunea *nici* s'a pierdut cu totul

GONDA

▲▲▲ Stabiliment de vestminte ▲▲▲

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.

Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.
Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale engleze.
Prețuri ieftine.

Telefon 44.

contopindu-se cu
în alte noțiuni.

Asemenea
însă astăzi și-a
nu se mai întrel
bunțează încă
carte, două”,
existentă. Voi
unde vreo înse
incă tot mai sim
lul nehotărât. D
cum decât într
în care caz vreo
Observăm

nu se contopesc
prezintă noțiune
ce a se contopi
alte cuvinte (nu
prezintă noțiune

Dată fiind
cuvânt se scrie
deosebire și în
noțiunilor repre
vre-o nici-o, altă
dată nici odată,

Adunare

a IV-a ad

a asociațiunii în

se convoacă la C

unie n. 1912

„Lichtnecker”

O

1. Deschi

2. Numir

a doi bărbați d

3. Raport

portul comit t

4. Decizi

țării profitului s

5. Propu

mirea revizoril

de revizuire.

6. Aleger

7. Aleger

8. Inclid

Sibiu, la

Conform

generală fiecar

cvote fundament

mai multe ca 1

Voturile se exer

Tot pe zi

se va convoc

noștri experti

expedia la adre

fi de dorit ca i

zul apelului, ce

lidarității” să i

participarea la

după posibilitat

adunarea gener

În legatur

tu aranjator in

stre din Caran

pe seama oasp

nerale a însofi

siune la Băile

eventual la T-

TIMIȘOAR

contopindu-se cu noțiunile „când, decum, odată” în alte noțiuni, formând cuvinte nouă.

Asemenea stă lucrul și cu cuvântul *vre*, care însă astăzi și-a pierdut independența, încât singur nu se mai întrebuințează în limbă, cum se întrebuințează încă *nici*. Va trebui să scriu „Vre-o carte, două”, unde o își afirmă încă dreptul de existență. Voi putea scrie însă „Vre-o atenție”, unde *vre* însemnează oarecare, cu toate că aici încă tot mai simțim originea lui „o” din articolul nehotărît. Dar n’ar mai avea rost să scrii altcum decît într-un singur cuvânt „vre-o cinezeci”, în care caz *vre* însemnează: cam, aproximativ.

Observăm din cazurile acestea, că o și un, nu se contopesc ușor cu *vre* și *nici*, când ele reprezintă noțiunea numerică; ele sunt însă pe calea ce a se contopi, formând împreună cu *vre* și *nici* alte cuvinte (numeral, adjectiv), atunci când ele reprezintă noțiunea articolului nehotărît.

Dată fiind regula scrierii cuvintelor fiecare cuvânt se scrie separat — va trebui să facem deosebire și în scris, corăspunzător noțiunii sau noțiunilor reprezentate prin cuvinte, scriind odată *vre-o* *nici-o*, altădată *vre*, niciodată și iarăș altădată *nici* odată, *nici* una.

Adunarea generală a „Solidarității”

a IV-a adunare generală ordinară

a asociațiunii institutelor noastre financiare ca însoțire „Solidaritatea”

se convoacă la Caransebeș, pe ziua de duminică, 16 iunie n. 1912 la orele 10 a. m. în sala hotelului „Lichtnecker” pe lângă următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea adunării.
2. Numirea unui notar, a doi scrutinători și a doi bărbați de încredere.
3. Raportul direcțiunii, bilanțul anual și raportul comitetului de supraveghiere.
4. Decizii asupra bilanțului, întrebuințării profitului și votarea absolutului.
5. Propunerile direcțiunii cu privire la numirea revizorilor-experti și la modificarea taxelor de revizuire.
6. Alegerea a trei membrii în direcțiune.
7. Alegerea comitetului de supraveghiere.
8. Închiderea adunării.

Sibiu, la 12 maiu 1912.

Parteniu Cosma,
prezidentul „Solidarității”.

Conform §-lui 36 al statutelor, în adunarea generală fiecare membru are stătea voturi câte cvote fundamentale posedă, cu acea observare, că mai multe ca 10 voturi nu poate exercita nimeni. Voturile se exercită prin plenipotențiati.

Tot pe ziua aceea — anunță „Rev. Ec.” — se va convoca o nouă conferință a revizorilor noștri experti. Invitățile și raportul special se vor expedia la adresa revizorilor în zilele proxime. Ar fi de dorit ca institutetele noastre de bani, în senzul apelului, ce l-au primit deja dela biroul „Solidarității” să înlesnească revizorilor noștri experti participarea la conferința proiectată, delegându-i după posibilitate pe ei de reprezentanți ai lor la adunarea generală.

În legătură cu aceasta amintim, că comitetul aranjator instituit de cele două bănci ale noastre din Caransebeș se va îngriji și de distracții pe seama oaspeților lor din prilejul adunării generale a însoțirii noastre. Se proiectează o excursiune la Băile Herculane, Orșova, Ada-Kaleh, eventual la T-Severin sau cu vaporul la Buziaș.

Un punct negru la Academia Română

Venerabilii reprezentanți ai științei și literaturii românești din țară și de peste hotară, s’au întrunit la Academie, în sesiune anuală. O lună de zile vor ține desbaterile și conferințele lor, cari sunt adevărate serbători pentru conștiința unității suflătești a Românilor de pretutindeni.

Salutăm pe nemuritorii noștri cu respectul omagial ce le cuvine, ca unor iluștri protegători ai culturii naționale. Dar fie-ne îngăduit să le atragem luarea aminte asupra unui penibil punct negru, pe care nu-l putem pierde din ochi cu acest prilej.

La 27 mai 1909, membrii Academiei în ședință solemnă, au proclamat coleg al lor pe părintele vicar Vasile Mangra dela Oradea-mare, socotind, în cugetul lor senin, că respălătesc — prin actul alegerii — trecutul de muncă românească al unuia dintre cărturarii și conducătorii fraților din Ungaria.

Din nefericire și spre rușinea de obște a neamului, părintele Mangra s’a dovedit nevrednic de cinstea ce i-se făcuse. Lăpădându-se de toate credințele naționale, pe cari le mărturisise o viață întreagă, acest călugăr slab de înger a trecut în tabăra dușmanilor de moarte ai turmei sale și ai naționalității românești. De atunci părintele Mangra a fost declarat mort pentru neamul românesc și peste mormântul său suflătesc s’a pus piatra dispregiului tuturor fraților părășiți de vânzător.

A fost atât de puternică indignarea opiniei publice românești, de peste hotare și dela noi, încât Iuda neamului n’a mai îndrăznit să calce pe pământul României și nu s’a prezentat, două sesiuni consecutive, la ședințele Academiei. Dacă ar fi îndrăznit să încerce acest pas, ar fi fost nevoit să se oprească la hotarele țării, sub paza și ocrotirea jandarmilor lui Tisza, acela care i-a cumpărat sufletul cu arginții lepădării de neam...

Nici anul acesta, sinistrul personaj nu s’a ivit pe străzile Capitalei. Dar a rămas ca un punct negru, pentru Academia Română, faptul că numele lui nu se mai cetește în rândurile nemuritorilor noștri.

Pentru a scăpa de acest negru punct, membrii Academiei n’au decît să aplice prevederile articolului 60 din regulamentul lor general. Il reproducem textual:

„Care din membri ar absentă, fără motive valide dela ședințele a două sesiuni generale consecutive, îndată la începutul sesiunii a treia va fi invitat a se declara dacă voește a se folosi de drepturile și a îndeplini datoriile ce Academia îi acordă: iar dacă, fără motive valide, ar continua a absentă și dela următoarea sesiune, absentarea se va considera de caz grav asupra căruia Academia se va pronunța.

După acelaș regulament al Academiei, „motivele valide” ale absentării pot fi numai „boala grea” sau „forța majoră”. Ei bine, părintele Mangra suferă numai de o grea boală morală, pe care academia o detestă, împreună cu toți bunii români, iar „forța majoră”, de-a fi mamelucul șovinștilor maghiari, nu este mai puțin detestabilă...

Prin urmare membrii Academiei sunt chemați să se pronunțe, în actuala sesiune, asupra „cazului grav” al părintelui Mangra, pe care un singur moment nu l-au putut considera colegul lor, după săvârșirea actului său odios.

Este o datorie de conștiință și o datorie națională pentru nemuritorii noștri, să se lapede cu o zi mai curând de cel ce și-a vândut legea și neamul pentru un blid de linte!

La dorința aceasta, adresată Academiei din partea ziarului „Seara”, se asociază toți românii de bine, chiar și pentru motivul, că în domeniul științelor nu justifică nici un titlu serios prezența tristei camilafec în o corporațiune atât de merituoașă.

Congregațiunea de primăvară a comitatului Caraș-Severin, ținută la 15 maiu n.

Pe neașteptate congreagațiunea de primăvară a comitatului Caraș-Severin ia caracter festiv, surprinzându-ne vicecomitele cu desvălirea portretului marelui nostru mecenat Emanuil Gozdu, fost prim-comite al comitatului Caraș în anul 1861, când se iviseră zorile înșelătoare ale restabilirii constituționalismului pe temelul egalității de drept a tuturor popoarelor, cari constituie această țară.

În curând apoi am venit la cruda realitate desbătând adresele către noul ministru prezident și celce s’a dus, precum și curența municipiului Budapesta relativ la înfăptuirea sufragiului universal, egal, direct și secret.

Apoi o mulțime de afaceri actuale ocupă pe membrii congreagației adunați în număr foarte mic de astădată (abia 150 din 600).

E regretabil, că nici membrii aparținători partidului național român n’au fost de față în număr dupăcum cu drept cuvânt s’ar fi putut aștepta. Cu totul au fost cam 25 de față.

Prim-comitele dr. Z. Medve deschizând adunarea la orele 9^{1/2}, anunță, că în decursul acestei congreagațiuni se vor desvăli portretele foștilor prim-comiți Emanuil Gozdu și Alexe Pátyánszky, cari și-au câștigat merite atât de mari în viața acestui comitat și în sfârșit anunță și un eveniment întristător: astăzi de dimineață a părăsit Lugojul fostul episcop al diecezei Lugojului P. S. Sa dr. V. Hossu, care în decursul păstoririi sale aici a câștigat simpatia întregii populațiuni, fără deosebire de naționalitate și confesiune. Propune, ca recunoștința congreagațiunii să se exprime la protocol și să se aducă prin extras din protocol la cunoștința P. S. Sale. (Se primește).

După aceste se dă cetire cărții interpelațiunilor, dintre cari acelea ale dlui dr. T. Mladen prezintă un interes deosebit.

Se decide, ca desvôlțarea acestor interpelațiuni să se pună la ordinea zilei după desbaterea obiectelor de interes general.

Înainte de a se intra în ordinea zilei ia cuvântul vice-comitele Aurel Issekutz spre a rosti discursul festiv cu prilejul desvălirii portretelor foștilor prim-comiți ai Carașului Em. Gojdu și A. Pátyánszky, cari s’au binemeritat în istoria comitatului nostru.

Arată, că Em. Gojdu a fost primul prim-comite după absolutism când s’au ivit zorile restabilirii constituționalismului. Relevă meritele lui neperitoare pentru comitat și nu uită a aminti de darul împărătesc ce a făcut neamului său. Pátyánszky a pășit pe urmele înaintașului său.

După acest act solemn, se intră în ordinea zilei. La raportul vice-comitetului ia cuvântul Rv. d. Ioan Boroș și într’un discurs mai mare se ocupă de starea morală, materială și economică a populațiunii din comitat. Cere o activitate mai extinsă pentru ridicarea nivelului cultural al populațiunii, pentru combaterea alcoolismului și pentru combaterea concubinatelor.

Dr. V. Branicea ia cu satisfacție act, că în fine a ținut seamă d. vicecomite de dorința exprimată de atâtea ori din această parte de a șeza portretul primului prim-comite al acestui comitat după revoluție, Em. Gojdu, în sala festivă a comitatului. Și tot cu satisfacție ia act că d. vice-comite cu acest prilej, s’a aprofundat în viața și faptele acestui mare bărbat, deopotrivă al patriei ca și al neamului românesc, cetindu-i discursurile, pe cari dacă le-am roști noi, cei de astăzi, ar trebui să ne dăm seamă de ele în fața curții cu jurați și în temnițe.

Din viața și faptele lui Em. Gojdu, s’a putut convinge dl vice-comite, că singurul izvor curat al patriotismului este iubirea de neam și că celce își reneagă neamul, poate fi orice, numai bun patriot nu.

Iar din instalarea lui Em. Gojdu, de care s’a ocupat mai pe larg d. vice-comite în discursul său, s’a putut convinge, că în acele vremi, mult lăudate, a putut fălăi liniștit lângă simbolul suve-

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale, TIMIȘOARA, întru Palatul Merbl.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate.

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m. Celor din provincie cărora se recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume.

ranității statului și simbolul individualității naționale a poporului român pe casa comitatului, fără de a se periclita existența statului și pacificarea conviețuirii a popoarelor alcătuitoare de stat și nu era trebuință a adormea pretutindeni ca crime contra patriei colorile neamului românesc.

S'a putut convinge, că un prim-comite a putut adresa Românilor din acest comitat, la banca de instalare cuvintele, că: „Deșteaptă-te Române” să le fie rugăciunea de dimineată și de seară, fără ca să vină în contradicție cu patriotismul. Să sperăm, că aprofundându-se d. vice-comite în acea cugetare și simțire, pe care a subliniat-o astăzi atât de elogios, se va primeni sufletește, punând capăt și pe teritoriul comitatului nostru multelor prigoniri pentru colorile românești și imnul redeșteptării românești. (Aplauze).

Trecând la raport, critică abuzurile ce s'au ivit în trecut atât de des pe terenul administrativ.

Dr. Petru Maier ia la cunoștință raportul vice-comitei, dar ține să atragă luarea aminte asupra unor neajunsuri mari, cari păgubesc viața noastră economică, așa mai ales lipsa de pășune și neglijența ce se observă la procurarea vitelor de prăsilă.

Vice-comitele A. Issekutz răspunde pe rând vorbitorilor.

Primnotarul dr. Z. Talajdy prezintă comunității ministrului președinte Lukács, prin care aduce la cunoștință municipiului intrarea sa în funcțiune. În numele comitetului permanent propune două adrese, una de mulțumită lui Khuen, în care se ia cu regret la cunoștință retragerea lui și una de salutare noului ministru președinte, în care îl asigură municipiul de încrederea sa.

D. dr. I. Fényes (justhist) nu primește nici una din adrese și propune să se iee simpla la cunoștință schimbarea în guvern. Municipiul n'are motiv a privi cu încredere la noul guvern, care ca și cel premergător caută să eludeze promisiunile făcute în mod obligator relativ la sufragiul universal.

Dr. V. Braniste sprijinește în numele partidului național român propunerea lui dr. Fényes, pentru că n'avem încrederea în guvernul lui Lukács. N'avem de ce regreta retragerea lui Khuen și n'avem ce aștepta de la noul guvern, care tot așa ca și cel premergător nu înțelege, că cea mai arzătoare chestie a țării e chestia de naționalități, fără de a cărei fericită rezolvire nici vorbă nu poate fi de sanarea situației politice. Atât referențial comitetului permanent, cât și d. dr. Fényes deplânge situația dezolată a politicii țării. Dar fără rezolvirea chestiei de naționalități nu vom scăpa din aceasta. Cele ce se petrec acum în dietă sunt numai simptome, dar nu cauzele situației desolate. Doar de frica naționalităților și a inchipturilor lor protectori nici nu cutează guvernul să afirme în parlament principiul majorității, ci umblă după târgueli frivole cu minoritatea și tot de frica naționalităților nu cutează să introducă sufragiul universal, ci umblă să-l falsifice și denatureze. Noi nu putem avea încredere decât într'un guvern care voiește serios să pună capăt stărilor desolate, prin înfăptuirea păcii cinstei naționale, bazate pe dreptate, pe respect reciproc de drept și pe încredere reciprocă. Și până nu va înfăptui un guvern această pace în țară, nici vorbă nu poate fi de progrese în direcție democratică și spirit adevărat liberal.

Adresele propuse se primesc cu majoritate de voturi.

La curența municipiului Badapasta, ca prin adresă să se ceară dela dietă introducerea sufragiului universal egal, direct și secret, deodată cu legile militare, comitetul permanent propune trecerea la ordinea zilei.

Dr. I. Haus (justhist) rostește un mare discurs, în care, după o critică aspră ce o face actualei politici de guvernament, arată jocul frivol pe tema sufragiului universal, propunând, ca municipiul Caraș-Severin să se alăture la curența municipiului Badapasta și să trimită dietei o adresă în acelaș sens.

Dr. V. Braniste sprijinește propunerea d-lui Haus, subliniind, că dacă municipiul nostru este pentru sufragiul universal, nu mai poate evita chestia cu subterfugii, că are încredere în guvern etc. O asemenea motivare a putut fi eventual de bună credință înainte de aceasta cu 2—3 ani, dar astăzi nu mai este, căci astăzi este evident, că actualul guvern nu dorește nici sufragiu universal, nici egal și nici secret.

Propunerea comitetului permanent se primește cu o mică majoritate.

Urmează interpelațiunile.

La interpelațiunile dlui dr. P. Mladen. Aici se ivește un incident. Prim-procurorul comitatens A. Sulyók, citând textul legii, nu admite, că interpelantul să-și desvoalte interpelațiunile de sub nr. 1, 2, 4 și 9, fiind chestii personale ale lui, la a căror dezbateri nu poate lua parte.

Dr. P. Mladen desvoaltă celelalte interpelațiuni, arătând cu date concrete cum a neglijat prim-pretorele Resiței datorințele sale, când s'au ivit în iarna 1909/10 diferența în comunele Zorlent și Jur, cum a bruscat pretorele Cimponeriu pe alegătorii din Brebul la alegerea primăriei, promițându-le că le va pune în candidație pe omul dorit de ei și excludând apoi pe acesta și insultând pe alegători, cum aceluș pretore, descinzând în cazul unui accident a luat cu nedreptul diurnă de 40 cor. dela cel nenorocit, cum a procedat notarul subst. Mureșian pentru a-și impune comunelor voința sa și în fine, că prim-pretorele B. Biró nu descinde în fiecare lună în comună și nu ține zile de judecată.

Vorbitorul își desvoaltă interpelațiunile într'o mare gălăgie, des întrerupt de protestările majorității, care acclamă pe prim-pretorele B. Biró. Vorbitorul însă nu s'a lăsat intimidat, ci a spus ce a avut pe inimă.

Vice-comitele A. Issekutz răspunde, că pe baza actelor ce le are la dispoziție și-a împlinit prim-pretorele Biró în toate cazurile arătate datoric, dar dacă susține interpelantul, că aceste acte nu conțin adevărul, va investiga chestiile, dar atrage atenția interpelantului, că la caz, că s'ar dovedea, că actele conțin adevărul, va avea interpelantul să suspoarte consecvențele.

Dr. P. Mladen: Primesc toată răspunderea.

În chestia pretorului Cimponeriu declară vice-comitele, că nu s'a dat apel contra alegerii din chestie, prin urmare alegătorii au fost mulțumiți, recunoaște însă, că Cimponeriu nu a fost în drept a încasa acele 40 cor. pe cari le va restitui. Iar referitor la isprăvile notarului Mureșian răspunde, că acesta a procedat în interesul comunelor.

Dr. P. Mladen nu ia la cunoștință răspunsurile.

Egon Pál arată ce mare nedreptate se face comunelor Rusca și Ruschița.

Urmează celelalte chestiuni, cari se rezolvă până seara la ora 7 în conformitate cu propunerile comitetului permanent. (Panză a fost între orele 2 și 4 și jumătate. La încheiere, mulțumind prim-comitele adunării pentru mersul demn al dezbaterilor, numește între alții de prim-procurori comitatensi onorari pe dnii dr. Izidor Pop și dr. Caius Bredicean.

Cu aceste se încheie adunarea.

Dela „Banca generală de asigurare”.

Solicitați din mai multe părți de a ține publicul nostru în continuu în curent cu lucrările băncii noastre de asigurare, venim astăzi să raportăm despre afacerile de pe luna trecută.

În secția asigurărilor contra daunelor de foc, în luna april „Banca generală de asigurare” a emis 393 de polițe, pentru valori asigurate de peste un milion de coroane și cu un incasso de K 3,898.93. În asemănare cu luna precedentă — martie — rezultatul arată oarecare reducere. Cauza e a se căuta în sărbătorile Paștilor, când aproape 10 zile organele externe n'au putut lucra atât de intensiv, în bransa asigurărilor de foc.

În secția asigurărilor de viață însă rezultatul lunei april este cu mult mai favorabil ca cel de martie. În april au intrat cu totul 67 de oferte în sumă de K 286.000.— și s'au emis 50 de polițe în suma de K 250.000.— cu un incasso anual de K 10,181.90.

Peste tot în decursul celor patru luni din anul curent s'au emis în ramura asigurărilor contra focului 1475 de polițe pentru valori asigurate de aproape 6 milioane și cu incasso de aproape K 16.000. Iar în ramura asigurărilor de viață au intrat 187 de oferte pentru sume de asigurat de K 849.700.— și s'au emis deja 123 de polițe asupra unui capital de K 566.200 și cu un incasso anual de K 24.226.42.

Ca monumente mai însemnate din luna april amintim:

1. „Sebegana” institut de credit și economii, societate pe acții în Caransebeș, având în vedere că fondul ei de penziune — după prevederile omenesii — nu va putea suporta decât numai în parte pensiunile funcționarilor săi, le-a asigurat acestora și câte un capital de K. 10.000 așa încât amii funcționari — la timpul său — pe lângă pensiile, ce le vor compete, vor mai primi și capitalele, ce li-s'au asigurat. E fără îndoială — un lucru bun acesta și practic. Prin el se deslegă o problemă de importanță pentru viitorul funcționarilor noștri de bancă, un motiv care ne va îndemna să revenim cât mai curând asupra acestei chestiuni, reclamate cu insistență de multe din băncile noastre românești.

2. „Însoțirea de credit din Apoldul-mic” (com. Sibiiului) dându-și sama de folosul cel mare al asigurărilor contra daunelor de foc, s'a decis să asigure la banca noastră supraedificatele tuturor membrilor ei. În aceasta însoțire sunt membrii aproape toți proprietarii din comună și astfel asigurarea va cuprinde — cu puține excepțiuni — comuna întreagă. E o idee bună aceasta pentru că oamenii devin cu toții asigurați și premiile le plătește însoțirea din profitul ce-l realizează. Ar fi de dorit ca exemplul dat de însoțirea din Apoldul-mic să aile răsune și în alte părți.

3. Ca un memento amintim hotărârea direcțiunii dela „Vatra” din Cluj, în ce privește sprijinirea „Băncii de asigurare”. Anume nu numai că a îndatorat pe directorul ei și pe funcționari să deie tot sprijinul lor băncii noastre de asigurare, ci membrii direcțiunii au luat angajamentul, că cât mai curând să treacă cu asigurările realităților lor la banca românească. Procedura aceasta ar trebui să fie urmată în toate părțile.

4. Lucrările de organizare s'au continuat în părțile centrale și nordice ale Transilvaniei, înființându-se agenții în Blaj, Sebeșul-săseș, Huedin, Gherla, Dej, Bistrița, Năsăud și Belean, în legătură cu băncile românești din aceste localități.

5. Cu 1 maiu a. c. s'a activat agentura principală din Arad pusă sub conducerea lui Anastasiu Demian, un vechiu și probat funcționar de asigurare. Agentura s'a instalat, nefiind deocamdată loc în edificiul „Victoriei”, în strada Lázár Vilmos Nr. 2. Această agentură își extinde activitatea asupra porților ungurene și — deocamdată — și bănățene.

6. Direcțiunea „Băncii generale de asigurare” a adresat zilele acestea tuturor preoților și învățătorilor români un circular, prin care le aduce la cunoștință felul de lucrare al „Băncii generale de asigurare” și-i roagă să o sprijinească în activitatea ei.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Maiu n. 1912.

Invitare

la

serbările comemorative,

cari vor avea loc din prilejul

aniversării centenarului nașterii lui George Barițiu

luni în 14/27 mai a doua zi de Rosalii la Brașov.

PROGRAM:

I. Luni la orele 10 a. m. parastas solemn în memoria lui George Barițiu, oficiat în biserica Sf. Nicolae din Brașov. Cântările de parastas vor fi executate de corul mixt al bisericii Sf. Nicolae sub conducerea d-lui G. Dima.

II. Luni după amiază la orele 6 în sala Redutei orașenești festival comemorativ:

a) Cuvânt de deschidere rostit de dr. V. Nișescu.

b) Coruri executate de reuniunea română de cântări sub conducerea maestrului George Dima.

c) Conferință despre G. Barițiu de S. Moldovan.

d) Declamațiuni: a) de Mărioara G. Dima, b) Aurel P. Bănuțiu.

Intra
Fotel 3 co
cor. 60. C
Studentii

III.
în localită

Tot

Barițiu se
tanții pre

La c

toată ono

imprejurin

P

Ad

soanelor

în mod

de legi

tori la

Aceast

du-se

al călo

Pr

zilelor

se poa

lui ro

poi cu

să se

mod c

In

sură

noștri

Pe

mați

e esec

ducer

La

care c

pere c

leu sa

comit

o par

N

meda

bilete

FO

(93)

O

grăvi pe

s'ar fi b

trăsătur

măndru

nu le ia

tuit cu

cu bărb

ceasuril

impăcal

statorni

A

printre

nui sca

teva cu

țase gă

un spir

stru vo

Intrare la festival: Balcon 3 cor. 50.
Fotel 3 cor. Parchet I 2 cor. Parchet II 1
cor. 60. Galerie 1 cor. 20. Loc de stat 1 cor.
Studentii 50 bani.

III. Luni seara după festival cină comună
în localitățile Redutei.

Tot în ziua comemorării lui George
Barițiu se vor întruni la Brașov reprezen-
tanții presei române.

La aceste serbări comemorative invităm cu
toată onoarea publicul român din Brașov și
impresurime.

Redacțiunea ziarului
„Gazeta Transilvaniei”.

Pentru călătoria la Iași.

Aducem la cunoștința per-
soanelor interesate că s'a hotărât
în mod definitiv a nu se cere cărți
de legitimație celor ce vor călă-
tori la Iași cu prilejul serbărilor.
Această măsură s'a luat avân-
du-se în vedere numărul mare
al călătorilor.

Prin urmare în cuprinsul
zilelor de 18-24 maiu inclusiv
se poate călători dela orice gară
din cuprinsul hotarelor Regatu-
lui român până la Iași și îna-
poi cu reducerea care rămâne
să se fixeze peste câteva zile în
mod definitiv.

În curând deci vom fi în mă-
sură să informăm pe cetitorii
noștri și despre aceasta.

Până acum suntem înfor-
mați în această privință că nu
e exclusă probabilitatea ca re-
ducerea să fie numai de 50%.

La înapoierea din Iași fie-
care călător e obligat să cum-
pere o medalie comemorativă (1
leu sau 2) prin a cărei vânzare
comitetul organizator împlinește
o parte din cheltuieli.

Nu mai pe temeiul acestei
medalii gara din Iași liberează
bilete de tren cu reducere.

Coloman Széll în contra votului univer-
sal. Intre nenumărații pigmei și mântuitori de
patrie cari de câțiva ani încoace, de când adică se
vorbește și la noi de introducerea votului universal,
de repețitori și la diferite ocazii, și-au ridicat
cuvântul în contra democratizării țării, prezentân-
du-o aceasta ca cea mai mare primejdie națională,
apare acum și figura ramolitului bătrân Coloman
Széll. Repetă și el aceleași argumente știute și
răsștiute, că prin lărgirea drepturilor cetățenești
ajung la conducerea țării în locul adevăraților băr-
bați de stat, clemente conduse numai de fraze de-
magogice, iar alătura de acestea marii dușmani
ai ideii de stat unitar..., agitatorii fără suflet cari
sunt conducătorii naționalităților. Dacă strămoșii
noștri — zice Széll în argumentația sa șchiată —
n'au știut să prefacă poporul întreg al țării în po-
por maghiar cu trup cu suflet, nu ni-e permis nouă,
urmașilor să jefim caracterul național maghiar al
țării lozincelor devenite populare și moderne.

Iată-l dar și pe Széll în șirul acelor cari
văzându-și poziția privilegiată în primejdie, strigă
în lumea mare și îmbată un popor prost de școala
șovinismului din trecut și prezent, îndemnându-l să
renunțe la drepturi, căci dimpotrivă dacă i-se dau
drepturi se primejduiește existența statului. Și e
nesfârșit șirul bărbaților politici din Ungaria cari
alimentează școala asta odioasă, dar toate în za-
dar. Mai curând ori mai târziu ea va trebui să
se prăbușească. Alta se va întrona în locul ei, în
care o altă dogmă se va învâța, mai nobilă și mai
cuminte: fericirea tuturor popoarelor din această
țară.

Comunicarea dlui Sturdza la Academie.
Dlul D. A. Sturdza a făcut sâmbătă o comunicare
la Academia Română vorbind despre: „Autoritatea
faptului îndeplinit, executat în 1866 de cei în drept”.

Di Sturdza și-a continuat seria comunicărilor
relativ la unire și la cele ce au urmat după înde-
plinirea acestui fapt care a însemnat începutul Ro-
mâniei moderne. D-sa a trecut, fără a menționa
măcar, peste alegerea lui Cuza ca domn al Princi-
patelor Unite, precum și peste domnia acestuia.

Secretarul general al Academiei române a dat,
în schimb, o deosebită dezvoltare evenimentelor,
cari au de efect oferirea coroanei Principatelor ro-
mâne principelui Carol de Hohenzollern, îndepli-
nindu-se astfel unul din dezideratele exprimate în
divanul ad-hoc și anume: principele dintr-o dinastie
străină.

Di Sturdza vorbește de sprijinul pe care l-au
avut oamenii noștri politici în persoana lui Napo-
leon III, când a fost vorba să se traducă în fapt
dezideratul de mai sus, care era al tuturor patrio-
ților români preocupați de soartea țărilor românești.

D. Sturdza termină spunând, că realizarea
dezideratului relativ la principele dintr-o dinastie
străină a consolidat fundamentul României mo-
derne, căci au dispărut astfel, toate competițiile

la domnia țării. Toți descendenții din domni no-
ștri au primit bine alegerea ce s-a făcut în per-
soana principelui Carol, dând dovadă de o mare
dragoste de țară, care îi onorează.

Comemorarea zilei de 3/15 maiu la „Ro-
mânia Jună” din Viena. Comemorarea acestei
zile e o sărbătoare tradițională la „R. Jună”, care
an de an o aranjează în amintirea celei mai fru-
moase manifestații a Românilor ardeleni în secolul
al XIX-lea.

Anul acesta a cetit d. N. Sc. Ștefan o con-
ferință despre evenimentele anilor 1848/9. E de
remarcat logica strânsă, expunerea clară, concisă,
și mai ales talentul conferențiarului de a concentra
evenimentele istorice. Puține fraze, multe idei. Și
dlui Virgil Marian în conferința dsale despre
răscoala lui Horia i-a succes să ne evocă în me-
moria noastră tristețele evenimentele din istoria Ar-
dealului de pe la finea sec. al 18-lea sfârșind cu
o fericită parafrază a Doinei lui Eminescu: „Dela
Nistru pân' la Tisa, tot românul spada 'ncins”.

Cvartetul societății a executat admirabil mai multe
cântece de Dima, iar la fine tot publicul a cântat
cu însuflețire nemuritorul nostru imn „Deșteaptă-te
Române”.

„Banca Carpaților” soc. anonimă

în București. Această nouă bancă româ-
nească din capitala României, fondată în
cea mai mare parte de acționarii „Munte-
lui de pietate” au un capital de Lei
1.000.000 deplin vărsat, și-a început acti-
vitatea în zilele trecute.

Consiliul de administrație al noui
bănci se compune din următorii domni:

Președinte: Ioan Grădișteanu fost mi-
nistrul, mare proprietar; vicepreședinte:
Partenie Cosma, directorul executiv al
„Albinei” Sibiu; membrii: C. Alexandresko,
fost deputat, mare proprietar; dr. C. Diaconovich,
director general al „Muntelui de
Pietate”; dr. I. Mețianu, mare proprietar;
V. Morțun, fost ministru, mare proprietar;
dr. C. Radulescu, mare proprietar; dr. Oct.
Russu, avocat; C. Steriu, bancher și N.
Xenopol, avocat, fost senator și deputat.

Comitetul de direcțiune se compune
din domni membrii ai Consiliului de ad-
ministrație dr. C. Diaconovich, C. Steriu
și N. Xenopol. Șef al contabilității este d.
Ioan Garoiu, iar șef de birou d. M. Ge-
novitz.

„Banca Carpaților” își are birourile în
Palatul „Muntelui de Pietate”, în strada

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(93)

— Urmare —

O nemulțumire prea bine justificată se zu-
grăvi pe toate fețele. Ori de călă considerațiune
s'ar fi bucurat Cicokof milionarul, omul ale cărui
trăsături aveau într'însele ceva incontestabil nobil,
mândru și marțial, sunt lucruri pe cari doamnele
nu le iartă nimănui, și în asemenea caz s'a măn-
tuit cu dta. Femeea e slabă; ea are, în comparație
cu bărbatul, prea puțină tărie de caracter, dar în
ceasurile ei se gândește a fi mai tare, mai ne-
împăcabilă decât toți aceia cari o judecă de ne-
statornică și usoară de întors.

Acest vag dispreț, restabili ca prin farmec
printre doamne buna înțelegere pe care disputa u-
nui scaun o puse în mare primejdie. În cele că-
teva cuvinte foarte simple pe cari el le pronun-
tase găsi, prin analiză, o causticitate anunțând
un spirit foarte sarcastic. Nenorocirea eroului no-
stru voi ca un tinăr răutăcios și foarte ascuns să

compună versuri satirice adresate persoanelor pe
cari nu le puteai ocoli nici un chip ca vizavi în
cadriluri, se știe că soțul acesta de epigrame sunt
ca una din condițiile tuturor balurilor noastre de
provincie. Versurile acestea fură scrise și copiate
cu creionul și trecură din mână în mână; sexul
frumos le atribuia hotărât lui Cicokof. Nemulțumi-
rea doamnelor luă proporții din cele mai mari;
ele îl sfășiară cu dinții în toată regula, și trebuie
să spunem că drăguța blondă, cauză inocentă a
sgomotului acestuia întreg, fu încă și mai urgisită
decât admiratorul ei.

Se pregătea împotriva eroului nostru o sur-
prindere încă și mai strașnică: în clipa chiar când
ea avea un mic acces de căscat, și când el îi des-
fășura o serie de povestiri, în una din cari se a-
mestecase și numele lui Diogene, apăru în pers-
pectivă tocmai în fundul înșiruirii saloanelor Noz-
dref, vechea noastră cunoștință.

Știa el oare din bufet ori din sălișoara
verde unde se juca un joc drăcesc care nu putea
să fie concinco ordinară? știa oare de buna lui
voe ori fusese alungat? În ori ce caz, chipul lui
era cu totul radios de veselie; el prinsese brațul
dlui procuror pe semne de câteva minute, căci
bietul om vădov în desnădejde încreția din sprin-
cenele lui dese și medita o bruscă evaziune. Boer-
nașul își muiașe curajul în două cesti de rom sub
pretext de ceaiu, și aceea ce ar fi pricinuit o mare
arsătură în gât la un altul dedea cuvântului său
o putere neobișnuită, și, tot clevețind așa, el im-
prima magistratului zdruncinări strașnice.

Cicokof, deja neliniștit de apariția aceasta,
observă că Nozdref, deși staționând la fiecare mi-
nută, înainta totuși; observațiunea aceasta îl făcu
să ia eroica rezoluție de a se smulge deliciailor po-
zițiunii sale și de a se face pentru o vreme ne-
văzut, neprevăzând nimica bine dintr-o întâlnire
cu acest strașnic domn.

Din nenorocire, tocmai în clipa aceasta gu-
vernatorul, care se dedase la mici conversații la
distanță de câțiva pași de acolo, privi la grupul
unde era fica sa și arată o mare bucurie că găsia
la un moment potrivit pe acest drag de Pavel
Ioanovici spre a se pronunța în diferendul lui cu
două doamne, asupra chestiunii, asupra statorni-
cicii ori nestatorniciei iubirei la femeie. El nu putu
răspunde la chemarea aceasta decât cu un zîmbet
destul de palid; Nozdref, care îl zărise, venise
de-a dreptul la el zicând că îl lua gura:

„Ha! domnule din Cherson, chersonesianul,
viitorul mare proprietar! Ha, ha, ha, ha, he, he, he,
hi, hi ha!! nădejdea, mândria Chersonului, iată-l,
ha, ha, he! Și el rîdea cu un ris așa de
bogat încât obrajii lui, fragezi și rumeni ca tran-
dafirul de primăvară, se tulburară și deveniră roșii
aprinși:

(Va urma.)

Sf. Ionică Nr. 9 și băncile noastre, cari au daraveri comerciale în București sau în orice altă localitate din România se pot adresa cu toată încrederea la ea, numele ilustre, ce ni-le arată lista de mai sus a consiliului de administrație, oferind cea mai deplină garanție a solidității acestei întreprinderi.

Logodnă. Heana Zomborean din Vălceni și dr. Ioan Demian din Săn-Nicolau-mare fidanțați. 12 maiu st. n. 1912.

Felicitările noastre!

Rectificare. În studiul literar „Griboiedoff și Lermontoff” publicat în numărul trecut de d. Coriolan Petru stud. în belle-arte, s'au strecurat unele greșeli de tipar.

În coloana primă rândul al 35 de sus s'a tipărit Tam soff în loc de: Famosoff. În coloana a treia, rândul al 17 de sus: „L'au trimes (mai bine zis l'au exilat) în Caucaz pentru oda ce a scris-o când a nutrit Pușkin și pentru duelul ce l'a avut cu fiul istoriografului de Barante”, în loc de „L'au trimes (mai bine zis l'au exilat) în Caucaz pentru odata ce a scris-o când a murit Pușkin și pentru duelul ce l'a avut cu fiul istoriografului de Barante”. Tot în coloana treia, rândul al 40-lea de sus s'a tipărit „luând în comparație” în loc de „luând în considerație”. În coloana a patra s'a tipărit „inițiatori” în loc de „imitatori”.

Alte greșeli se pot îndrepta de către cititori.

Necrolog. *Agafia Faur n. Stroia*, soția d lui învățător din Igris, Pavel Iulian Faur, a reposat în 17 l. c. st. n. la 9 oare p. m. în etate de 19 ani și la 7 luni a fericitei căsătorii. Inmormântarea a avut loc în 19 l. c. la 3 ore p. m. în cimitirul gr-or. rom. din Nădlac. Condolentele noastre.

Aeroplanul lui A. Vlaicu la expoziția aviatică din Viena.

Sâmbătă la 4 p. m. s'a deschis prima expoziție aviatică din Austria, aranjată în „Rotunda” din Prater. Au expus mai ales firmele din Austria și Ungaria și o mulțime de aviatori austriaci. Într-un expunător e și șoimul nostru, *Aurel Vlaicu*, care și-a expus aeroplanul său „Vlaicu II” alături de alte aparate străine construite după alte sisteme. Numărătoși tehnicieni străini și români din Viena privesc cu interes și admirație la această pasere măiastră, care, contrar celorlalte aparate, se distinge prin eleganță, prin ușurință și prin rezistența cu care-l poți manevra. De asemenea în jur puțin de o oră s'a lucrat pentru montarea completă a altor aeroplane dela expoziție a fost de lipsă chiar câte 2 zile întregi. Sus pe o pânză mare se citește cuvintele: „Vlaicu automatisch stabil” (stabilitate automatice) ceea ce-i una din calitățile originale ale invenției aviatorului nostru admirat de străinii și vizitatorii expoziției.

Un pod prăbușit de greutatea trenului. Din Seraiovo se anunță o nenorocire ce s'a întâmplat în apropierea Cămenitei. Un pod de lemn s'a prăbușit în momentul când trecea peste el un tren de marfă al societății Griger. Doi funcționari de tren și-au pierdut viața sub dărâmtururi.

Din manipulațiile apăsătorilor. Din Amsterdam ne vine știrea că ieri a sosit acolo inspectorul de poliție din Paris d. Debille, însoțit de doi agenți de poliție. Poliția din Paris e informată că Bounot și tovarășii săi ar fi valorizat prin intermedierea unor bănci de cinstă dubioasă din Olanda scrisori de valoare în preț de peste trei sute de mii de franci. Inspectorul Debille a intrat în legătură cu guvernul olandez, cerându-i acestuia încuviințarea de a face perchiștură la anumite bănci și persoane suspecte.

Scara. În Triest și în întregul Tirol a produs mare ilaritate următoarea întâmplare, ce a avut loc zilele trecute chiar așa precum o povestesc și acum italienii.

Pe piața zisă „Piazza della Fiera” a fost zilele trecute un mare târg de diferite unelte și obiecte de lemn. Piața mare era încărcată cu obiecte, albi, corfe și multe altele, iar în lungul zidului orașului vechi, erau înșirați negustori de scări, formând un șir ne-fârșit de scări și mai mici și mai mari, în prețuri diferite.

Între șirul acesta de scări se plimba un tânăr călugăr din Ordul Capucinilor, al cărui membri sunt foarte bine primiți de populația din Tirol fiindcă sunt cunoscuți ca cei mai săraci. Tânărul

călugăr privea cu ochi dornici la scări, deoarece în mănăstire de mult aveau nevoie de o scară. Și fiindcă în timpurile din urmă au sosit vremi grele și pentru călugării din Tirol, mănăstirea nu dispunea de atâția bani ca să-și poată procura scara trebuincioasă. Atunci călugărului i-a venit o idee salvatoare. S'a dus la capătul rândului și acolo a rugat pe tâmplar să-i dăruiască o scară mică, să aibă măcar 2—3 spițe. Tâmplarul, om religios și deosebit era vorba de un lucru de mică valoare i-a dăruit bucuros scara cerută. Călugărul mulțumind lui Dumnezeu și tâmplarului, a luat scara și a pornit mai departe.

Dar n-a mers departe, decât până la cel mai apropiat tâmplar, unde din nou s'a rugat foarte frumos, ca în interesul bisericii să-i schimbe scara cu una puțin mai mare. Nici acest tâmplar, ca creștin bun nu a putut refuza rugămintea călugărului, și i-a dat o scară cu două spițe mai mare. Cu această scară a plecat din nou mai departe, iar la al treilea tâmplar a bătut la ușă tot cu ruga aceasta. Schimbul s'a făcut și aici, ba nu numai aici, ci și la ceilalți tâmplari cu scări și până la capul rândului călugărul făcuse rost, fără de nici un ban, de-o scară întocmai așa de lungă cum îi trebuia conventului.

Catastrofa într-o mină de cărbuni. Într-o mină de cărbuni din Abernath din sudul Angliei s'a produs o explozie a gazurilor carbonice. Șase muncitori au murit pe loc, pe când numărul răniților e foarte mare.

Noul vițore și grindină. Altă pacoste s'a lăsat ieri în unele părți ale țării mai ales în părțile sătmărene. În Seini a fost rupere de nori împănăți cu grindină. Răurile și pâraiele s'au umflat și revărsându-se apa asupra câmpiilor a nimicit o mare parte din sămânțuri. Osmenii își plâng acum avuții pierdute în valuri. În părțile nordice ale țării, pînă în slovacime, precum și în ținutul din dreapta Dunării încă au bătuit furtuni mari.

x Seminarul Juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorariu mic, pentru examenul de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului juridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațională.

Culturale și sociale

Curs de muzică pentru dirigenții de cor. Oficiul protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, în conțelegere cu domnul I. Vidu învățător din loc, cu începere dela 1/14 iulie 1912 deschide „curs de muzică” pentru dirigenții de cor.

Acei domni, cari voiesc a lua parte la acest curs, sunt invitați a lua la cunoștință următoarele:

I.

1. Profesor propunător va fi învățătorul din Lugoj d. I. Vidu.

2. Prelegerile se vor începe la 1 (14) iulie 1912, și vor ține până la 31 iulie st. v. (13 aug. st. n.) a. c., — va să zică o lună.

3. Orele de prelegere se vor ține în fiecare zi dela orele 9—11 a. m. (afară de duminică și sărbători). Timpul de după amiază e rezervat pentru deprinderi în studiu.

II.

4. Fiecare participant este anunțat, ca la sosire să fie provăzut cu o violonă. Aceia cari au practicat până acuma flautul, se pot lipsi de violonă, înlocuindu-o cu aceasta.

5. La finea cursului fiecare participant va primi un atestat oficial cu calcul, estradat din partea oficiului protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, sub scris și sigilat din partea șefului acestui oficiu și de profesorul propunător I. Vidu. Dorim prin aceasta, ca domnii participatori să-și poată atesta participarea la acest curs și capacitatea în studiul muziceii.

III.

6. Taxa de curs e 20 cor. (douăzeci coroane), care are să fie trimisă la adresa dlui I. Vidu învățător în Lugoj (Krássó-Szörény m.) cel mult până

la 15 iunie st. v. a. c. Această taxă va servi totodată ca aviz de înscriere.

7. La caz dacă până la 15 iunie st. v. nu se vor anunța cel puțin 10 participanți, atunci cursul nu se va ține; despre ceea ce respectivii domni anunțați până la acest termen va fi avizată, și li-se va retrimite taxa de curs.

8. Participanții vor avea cuartir gratuit la internatul de aici. Viptul îl vor primi tot în acest internat pe lângă o taxă de 40 cor. (patruzeci coroane) plătită anticipativ pe întreg timpul cursului. Acei cari eventual își vor avea cuartirul și viptul pe la rudenii ori cunoscuți, au să avizeze aceasta deolaltă cu trimiterea taxei de curs.

9. Interniștii au să-și aducă cu sine: o perină, un cearceaf (lepedeu) și o așoperitoare.

Lugoj, la 16 (29 Aprilie 1912. Dr. G. Popovici protopresbiter, I. Vidu învățător.

Ultime știri

Scandal în ședința camerei

Președintele Jankovich calcă regulamentul. Preludiile teroarei guvernamentale

Budapesta, 20 Mai.

La sfârșitul ședinței de azi încinta camerei a fost teatrul celor dintâi ciocniri serioase între obstrucție și partidul guvernamental — și judecând după violența acestor ciocniri, se pare, că o definitivă răfuială a celor două tabere nu mai poate întârzia mult. Poate chiar în ședința de mâine ca să urmeze cu întreg cortezul ei de scandaluri obișnuite.

Scenele cari par a anunța asta, s-au desfășurat în modul următor:

După repetate ședințe secrete și scandaluri intermediare, v. președintele Jankovich redeschide ședința publică la orele două fără un șfert. Ministrul de finanțe, Teleszky, depune un proiect de lege despre adaosul personal al funcționarilor de stat și imediat după el se anunță la curănt deputatul clerical Szmeccsányi. Referindu-se la paragraful 266 din regulamentul intern, întreabă pe președinte că, ce este cauza absenței președintelui Návay? (Mare zgomet pe băncile guvernamentale. Strigăte: Afară cu el! — obraznicul!)

V. președintele Jankovich, fără să considere întrebarea lui Szmeccsányi, prezintă o-bișnuită propunere cu privire la stabilirea ordinii de zi a celei mai apropiate ședințe. (Viforoase protestări pe băncile opoziției. Strigăte: Teroare! Afară cu husarii lui Bach! — Deputații își părăsesc locurile și se îngrămădesc în jurul catedrei prezidențiale. Sboară insulte dela o tabără la alta și o clipă amenință să isbucnească iarăși un „istoric scandal”). Președintele anunță hotărârea camerei în sensul propunerii ce a făcut, în vreme ce zgometul urcă cel mai înalt diapason.

Deputații Benedek, Lovász, G. Polónyi cer cuvântul la regulament.

Președintele, fără să-i ia în samă, invită pe notar să cetească sumarul ședinței, după care apoi declară închiderea ședinței.

Partidul guvernamental erumpe în salve de aplauze. Strigăte viforoase: Trăiască Jankovich!

Se crede că chiar în ședința de mâine se va face alegerea noului președinte, în locul demisionatului Návay și acest nou președinte nu este exclus să fie însuși contele Tisza, planeta dominantă a marilor crize parlamentare trecut.

Redacția responsabil: Alauasiu Halmagian.

Sborul lui Székely Mihály în Arad.

În ziua de 26 Mai n., în duminică Rusaliiilor, câmpul elergărilor de cai de lângă Ciala va fi teatrul unui aspect admirabil. *Mihai Székely*, primul și cel mai excelent aviator ungar va arăta progresul excelent al aviației ungurești.

În timpul din urmă aviația ungurească a devenit un ce serios.

Vorbind despre aviatori unguri ne vin în minte *Mihai Székely*, *Andrei Kvasz*, *Guidó Prodan*, ofițerul *Lányi*, profesorul *Horváth*, *Szabály*, contele *Tiberiu Teleki*. Aviația ungurească începe a se ridica grabnic în picioare. Prodan a zburat marea între Abbazia și Fiume, ofițerul *Lányi* a zburat de pe un țârm pe celalalt al lacului Balaton; la toate acestea acum 1—2 ani nimeni nu cuteza să se gândească. Dar dintre toți excelează mult *Mihai Székely*, care se poate asemăna cu Paulhan, Wright și soții. Tânărul acesta, care a parcurs distanța dintre Budapesta—Győr, apoi Budapesta—Viena, care ore întregi a petrecut în aer, învingător ține locul și în concurența europeană. *Mihai Székely* nu aparține aviatorilor mijlocii. El este un măiestru învingător al aerului, care cu deplină siguranță este stăpânul mașinei sale și arată, cum omul învinge aerul.

Asociația aviatorilor germani a invitat pe eminentul aviator ungar în Germania la raidul care va avea loc în luna lui August 1912. Actualmente Székely petrece în Berlin în aceasta afacere.

Acest *Mihai Székely* organizează sborul dela Arad, iar după acest sbor el va cutriera toate orașele mai mari din provincie. Sborul dela Rusalii să nu se compare cu producția din anul trecut a lui Csermák, sfârșită cu eșec. Székely va duce cu el și pasageri și va produce un sbor model. Interesul și curiozitatea publicului în primul rând se manifestează față de sborul cu pasageri; *Mihai Székely* va duce cu sine în aer pe mai mulți inși, cu prețuri foarte moderate.

De sigur, că se vor arăta mulți doritori de a avea parte de agitațiile pe cari țile procură o călătorie în aer. Un ziarist și o domnișoară, ambii din Arad, s'au angajat să zboare cu Székely. Publicul din provincie se interesează foarte mult de sborul dela Rusalii, iar în săptămâna aceasta comitetul organizator începe vânzarea biletelor. În tot cazul ar fi bine, dacă mai cu seamă publicul din provincie, s'ar îngriji cât mai curând de bilete, fiindcă mai târziu în urma învâlmășelii mari cu greu vor putea primi bilete.

Excelentul și renumitul pilot va prezenta publicului cele mai îndrăznețe producțiuni, petrecând în aer nu 5 sau 10 minute, ca și Csermák, ci timp mai îndelungat. E interesant, că Székely a primit mai multe scrisori din Arad în care mulți inși se înștiințează ca pasageri. Primul care va călători cu Székely va fi locotenentul de husari *Eugen Vadas*, din Arad. E foarte probabil, că excelentul pilot va sosi în Arad cu câteva zile mai înainte de Rusalii, ca să examineze locul și probabil să facă și un sbor de încercare.

Un tânăr român

care a satisfăcut legea recrutării, cinstit, harnic și care pe lângă limba maternă știe vorbi și serie bine în limba germană, află aplicare în fabrica de hârtie „LETEA” Bacău (România).

Doritorii de a ocupa acest post, trebuie să aibă o serioasă cetibilă și frumoasă, iar ofertele să se serie cu mâna proprie, atât în românește cât și în nemțește.

Vând 20 drepturi de opțiune,

eventual și 20 acții vechi „BIHOREANA”. Opțiunile à 40 cor. Acțiunile după învoială. Adresa la „Românul”.

Un commis

din bransa ferăriei și 2 învățăcei din familie bună află aplicare imediată la *Stan Șteflea*, Szelistye (Săliște) com. Szeben.

Biserica gr.-cat. din Feldru vinde dreptul de optare

după 5 acții dela „Albina”. A se adresa la *Ioan Timoc*, curator prim. bis. Földra p. Kisilva (com. Bistrița-Năsăud).

Un candidat de avocat

cu puțină praxă, care vorbește românește află aplicare momentană în cancelaria avocatului *Dr. Földes Béla*, Eled, (Bihar m.)

Un candidat de avocat

cu praxă. *Dr. Alexandru Morariu* Elisapetopol (Erzsébetváros).

Gustați Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru”.

No 947.
kig. 1912

Dela oficiul comunal Somfa.

Licitațiune minuendă.

În comuna Somfa pe baza incuviințării mai înalte în scopul renovării locuinței și cancelariei notariale se eserie licitație cu suma de 9999 cor. 80 fil. care se va ținea în 28 mai 1912 a. m. la 9 ore la casa comunală din Somfa.

Înainte de începerea licitației — ceice doresc a lua parte — sunt obligați a depune vadiul de 10% din suma întreagă în bani gata sau hârtii de valoare.

Se observă, că ce privește diferitele lucrări (ca făurit lemnărit, măsurit etc.) se primesc și oferte aparte pentru fiecare.

Lucrările au să se înceapă la prima Iunie a. c. și până la 1 Octomvrie a. c. să se termine.

Planurile și specificațiunea de spese, licitația respective și alte condițiuni cu privire la ducerea la îndeplinire a lucrărilor întreprinse — în orele oficioase — se pot vedea în cancelaria notarială din Somfa.

Somfa, 14 Mai 1912.

Schneider József
not. cerc.

Teodor Szabaila
jude comunal.

H. DURATZO
fost șef. atelierului fotografic Mandy

Atelier fotografic
București, strada Gr. C.
Cantacuzino (România).

POPPER Testvérek

MAGAZIN DE MODĂ — Arad str. Förray

Surprinde publicul cu cadouri extraordinare de Rusalii!

Toți artiștii aci înșirați de-o execuție admirabilă le socotește în 20 coroane.

Delin lănos, modern, în formă nouă pentru un întreg rând de haine.

- 1 talie de pânză ori batist brodată cu mătășă,
- 1 velință de flanel pentru vară, tigru ori turcească.
- 1 serviciu de cafea pentru 6 persoane.
- 1 păreche mănuși lungi de ață.
- 6 buc. bășmuluțe fine de mătășă, batist, ori pânză.
- 1 umbrelă ori ploier negru fin.
- 1 val de pânză fină pentru 6 cămeși femecești.

Mare magazin de covoare și perdele.

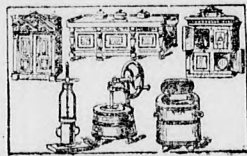
Expediare punctuală în provincie pe lângă ramburs.

50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață. Budapesta VII., Rákoczy u. nr. 64. Telefon: 106—69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători de carne din Ungaria, — se pun în circulație. Despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută resinată. Apa de gheață se întrebuințează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățat fără a scente gheață afară.

Să nu se confunde cu alte fabricații.

Sztanity György

antreprenor pentru zidiri și pardositor Arad, piața Kelemen nr. 6.

Primește și pregătește totfelul de lucrări de pardosire, construcția drumurilor, canalizări și orice muncă în bransa aceasta oriunde, cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă condițiunile cele mai convenabile. : : :

Prospecte gratis!

≡ Sborul ≡
dela Rusalii!

Székely
Mihály

maiestrul aviaticeii un-
gurești va organiza în
26 Mai n. 1912 d. a. la
orele 5

un sbor admirabil

pe câmpul alergărilor
de cai din Arad. Pro-
ducțiilor lui aparține:
sbor de înălțime, ateri-
saj și sbor cu pasageri.

Bilete se capătă înainte:

la Ifj. Klein Mór, Hanzu Nestor,
Maresch Gyula, Weisz Leó, Brun-
ner Béla, Pichler Sándor, Buchs-
baum és Társa, Hoffmann Sándor,
Juhász és Társa, Maitl és Schrödt,
Kerpel Izsó, Gutmann és Berger.

PREȚURILE:

Loje pentru 5 persoane 30 cor.,
loc de șezut pe tribună 5 cor.,
loc de șezut pe scaun 4 cor., lo-
cul II 2 cor., loc III 1 cor. loc IV
60 fileri.

26 Mai n.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine
asortat cu materiale uscate.
Întreprinde și execută tot felul
de lucrări aparținător acestei
branșe, aranjamente interne
și lucru pentru edificii ori
unde, și în ori ce stil, cu
::: prețuri moderate. :::

CIASORNICE, GIU-
VAERICALE, GRAMA-
: FOANE ȘI PLĂCI :
- cu plăire în rate, pe lângă
garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la

TOTH JÓZSEF,
orologier și chromometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu
garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit
și francat. Cele mai bune plăci românești de
gramafon.

Cel mai frumos și cel mai ieftin
cadou și suvenir este inelul
cu litere alui Fischer, care se
poate lărgi și strânge, cu literă
după plac. — Prețul în bani
gata: inel de argint, aurit 2 cor.,
inel de aur 14 carate 5 cor. și
aur cu mărgăritare și pietri turchestan 750 cor. cu 3
brilante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fil.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou pro-
duct igienic pentru
curățirea și infumu-
șetarea pielii.

Înlătură petele
galbene, bucele pri-
cinite de infierbin-
țeli, sgrăbunțe și
alte necurățenii de
piele. Crema aceasta
ziua se poate folosi
mult mai cu succes.

1 teglă 1 cor.

„IANER” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună
la baluri, saloane și de zilnic
Iolos, care acoperă încreșturile și e cu totul nestricăcioasă
în culorile: roză, albă și cremă. 1 cutie 1 coroană.

„IANER” săpun. 1 bucată 60 fileri.

„IANER” pastă pentru dinți. 1 doză 1 cor.

„IANER” apă pentru gură. Bună pentru din-
ții scorburoși
gingeii burețeși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă
oor. 1.60, jum. sticlă 80 fil.

„IANER” esență pentru păr. Excelentă
pentru înlă-
turarea măreței și contra căderii părului. 1 sticlă, 1
cor. 30 fil.

„IANER” pomadă pentru creșterea părului. —
1 teglă 2 coroane.

„IANER” vâpseală pentru păr pentru a
colora în
negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunț. Nereșita
colorii e eschisă. La comanda să se noteze că părul încă-
runțit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet). Un
carton 4 coroane.

„IANER” apă, care face părul blond,
Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl. auriu, părul blond
roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 coroană.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele
lui Rudolf Ianer” ieșite din farmacia sa ca valoare și
se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutoare” a lui
Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárvaros Fő-ut 72.

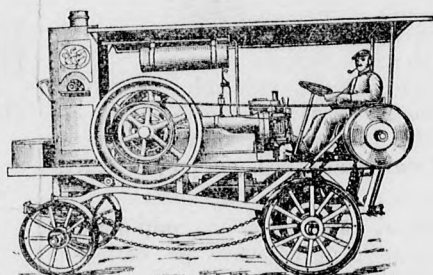
Gleichmann I.

atelier aranjat cu putere electrică

pentru repararea motoarelor și a mașinilor

DEVA, strada Aradului n-rul 7.

Primește spre reparare grabnică și conștiințioasă motoare, mașini cu aburi, mașini
de imblățit, precum și totfelul de mașini economice, instalațiuni de pompe pentru
vin, bere și fântâni, precum și aranjarea d u nou a conductului de apă. Execută tot-
felul de lucrări de arhitectură, precum: uși de fier, ferestre de fier, balcoane, gratii,
porți, trepte de fier și fiere pentru legatul pereților. Primește spre reparare specială
gramofonane, mașini de scris, biciclete și cumpen. Cu oferte de prețuri servese la cerere.

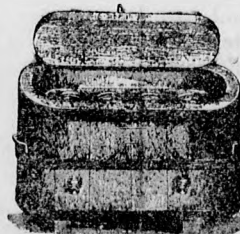

Dulapuri pentru gheață. Despre excelența dulapurilor mele de gheață se

poate oricine convinge deja la prima vedere, drept
aceia recomand fiecăruia să-mi cerceteze magazinul aflător în Budapesta VI., Teréz kör-ut nr. 8,
sau fabrica. Deoarece toate fabricatele mele se execută sub conducerea și supraveghierea mea, de
aceia ofer cea mai deplină garanție pentru calitatea lor bună. Nu-
măroase scrisori de mulțumită dovedesc exactitatea afirmațiunii mele.

Fabrica: IV., str. Klapka nr. 5. Magazinul: VI. Teréz kör-ut nr. 8. Budapesta.

Catalog de prețuri în limba ungurească, germană și franceză trimis gratuit.

SINGURA
ROMĂNE
ȚARĂ CA

VOPSE

CUF

EUC

ARAD, s

LUCRARI

Ho

60 o

AU

GEORGIU Gheorghe

Made by
Rice & H
Boston,

BU
A

SINGURA FIRMĂ
ROMÂNEASCĂ ÎN
ȚARĂ CARE

VOPSEȘTE,
CURĂȚEȘTE și
SPALĂ ALBITURI.

EUGEN JUNCAN,
ARAD, str. JÓZSEF-FOHERCEG 9
LUCRĂRI EXCELENTE, PREȚURI IEFTINE.

Distins cu medalia de aur la expoziția din Paris!

Cel mai bun cosmetic este

CREMA SĂPUNUL PUDRA **MARGIT**

Cel mai bun și mai sigur mijloc în contra
beției se capătă la

BRAUN ERNŐ
Farmacia la „SFANTA TREIME“
Temesvár-Józsefváros, strada Bem nrul 30.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

■ **GHETELE** ■

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călțunarii aradani“, și se pot procura :: cu prețurile cele mai moderate. ::

Director: IUSTIN OLARIU.

ARAD, Szabadság-tér nr. 14.
(Filiale în PISKI și CERMEIU).

Hotel „Central“ în Arad

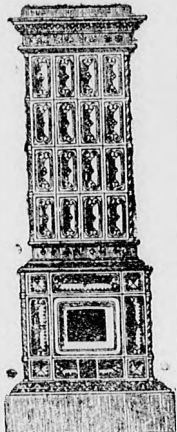
Hotel de primul rang, vis-à-vis de casa comitatului. Stațiune de tramvai și autobus.

60 odăi moderne pentru oaspeți.

Luminație electrică. Scaldă în casă. Omnibus la toate trenurile. Locul de întâlnire al oaspeților din provincie. Grădină splendidă de iarnă. Cafenea. Prețuri moderate. Bucătărie excelentă. — Cu deosebită stimă:

Augustin Csermák.

Important pentru încălzire!

Becker Károly Deva.

Oferă cele mai bune și mai cunoscute **cuptoare de olane cari încălzesc repede, căminuri și vetre de fier**, cele mai noi și mai moderne atât în privința colorii cât și a stilului, dela cele mai simple până la cele mai elegante cu prețuri ieftine.

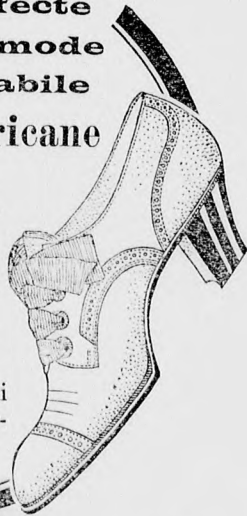
Orice reparări se execută grabnic.

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghete, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa
ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșituri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fileri; o duzină 4 coroane
80 fileri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia
ROZSNYAY M.
ARAD.

BICICLETE

de renume mondial:

**THE CHAMPION
și PREMIER**

cu osie campanilară, roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă garanția de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, gumă interioară și exterioră prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În urma circulației mare unde în toată Auto-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

marecomerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körút 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit körút 6.
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Dacă stropeschi cu „FORHIN“**I** - ai mai puțină bătaie de cap,**II** - a iucru mai puțin,**III** - a cheltuială mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frânzele umede.

La ori-ce brumă poți se stropeshi, nelăsând nici un fel de sediment (drojdie).

Mulțime de scrisori de mulțămire și recunoștință.

Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkenpor și Bordópor. Cere prospect gratuit și franco dela fabrica

„FORHIN“ BUDAPEST, VI., VACZI-UT 93.

Numărul telefonului 23.

Ujj János,

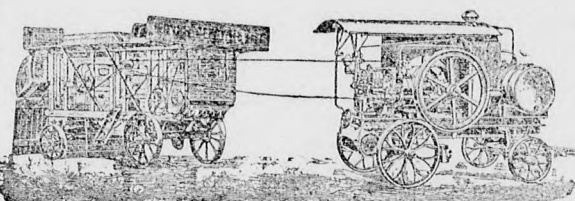
stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmégye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, columne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc etc

Acest stabiliment lucrează și proiecte de cheltuieli și planuri pentru poduri de beton cu constauție de fer și pentru betonizarea trotoarelor.

Fabrica de mașini și turnătorie de metale **Fürst Antal,** Timișoara-Fabrică
Șirul stâng al Begel nr. 11. — (în casa proprie).

Primește spre lucrare: diferite piese pentru mașini de abur, în ori-ce mărime. Garnituri complete pentru mori și fabrici de spirt. Cilindrele se găuresc la fața locului fără desaranjament.

Ori-ce reparație la cazan ori mașini o face în execuție solidă, cu preț foarte ieftin.

Fabrică: *Cazane nouă pentru aburi și dula-puri p. locomobile.*

Ciselește și curăță cilindre pentru mori.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găsesc între ele. Pentru trăintea fiecărei bucați garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comande de 10
Prețul: 1 buc. 1-80 1-90 2.- 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

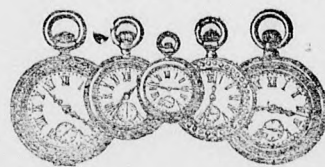
Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase
Kaposvár, Fő-utca 22 T. „Koronagyémánt“

H. Miklós J.

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispargasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

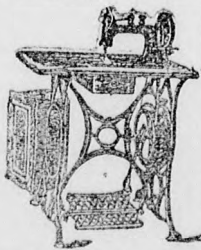
CIASORNICE

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

Georg Barthelmie

mechanic

Brașov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit, dictat și de cusut, apoi pentru aparate electrice și fizice, lampe electrice de buzunar, gramafone, plăci, ace, hârtie de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu — Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

≡ Execută totfelul de icoane artistice. ≡

Plantinatipic, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimii este primul Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Cu deslușiri servesc.

GHEORGHE IANCOVICI

PRĂVALIE DE MANUFACTURĂ.

ARAD, STRADA FORRAY Nr. 2.

SOSIND NOUȚĂȚILE DE PRIMĂVARĂ ȘI VARĂ, AM ONOARE A ÎNCUNOȘTINȚA ON. PUBLIC ROMÂNESC, CĂ ÎN PRĂVALIA MEA DE MANUFACTURĂ SE AFLĂ CELE MAI FINE STOFE, DELAIN, ZEFIR, GRENADIN, CRETON, BATIST, ȘI PÂNZURI DE HAINE, ÎN MODELELE CELE MAI NOULI, ȘI TOTODATĂ PÂNZĂTURI, ȘIFOANE, GARNITURI DE DAMAST, CIORAPI, CORSETE, UMBRELE, ȘI MULTE ALTE LUCRURI DE SOIUL ACESTA. — ROG BINEVOITORUL SPRIJIN.

CU DEOSEBITĂ STIMĂ: **GHEORGHE IANCOVICI.**

Karl Schulleri

atelier de cuptoare,
Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

în toate colorile, precum și încălzite în forma Meissner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cuptoare de fierț din căhăli albe și vinete.

Primesc și tot felul de reparaturi, ce se țin de bransa mea. Comande primește și dl Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

Premiat în 1889 la Paris. 1866 la Budapesta și încă alte 6 distincții. Înființată la 1883. — Liferantul Tehnologiei reg. ung.

"UNIVERSAL"

fabrică de calapoade,
JUHÁSZ ANTAL, Békéscsaba

Măsură se ia la caz de lipsă după autopsie medicală. Despărțământ separat pentru Ortopedie. Ori-ce comande, chiar și după formă de gips. Fabricațiile mele sunt din lemn uscat, bine pregătite. Scânduri de lucrat, scaune, mese de croială și ace pentru ciobotari și pantofari.

Brevetele firmei »Universal« :

1. »Universal« pentru lărgirea încălțămintelor.
2. »Universal« calapode, pentru cizme, mai ales ptu soldați, vânători și agricultori.
3. »Universal« mașini sistem nou.

Cereți CATALOG.

Telefon Nr. 557.

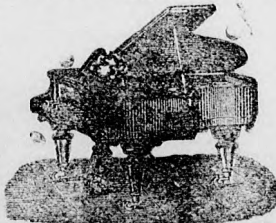
Petrof Antal succesor Wonka János

fabrică de pianee cesar regale
Temesvár-Józsefváros,
Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 13.

Liferează:

PIANE ȘI PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă. Profesorii și instructorii de muzică primesc favor cuvenit. Catalog ilustrat la dorință trimis gratuit și porto franco.

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat !

Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copii

numai fabricații veritabile în cele mai moderne colorii și fason elegant, — apoi în

Cilindre și Claque-uri la

Gustav Schuster succesorul, Sibiu—Nagyszeben.
Grosser Ring 17.

Specialitate: fabricație proprie de pălării pentru țărani români și sași.

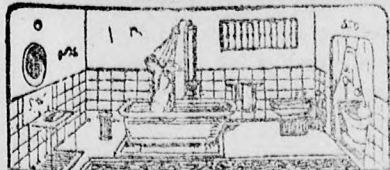
EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. Specialist în apeducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu le execută în 12 ore. — Convingerea e siguranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stimă:

GEORGE RUMMEL

Români! Replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL”

INSOTIRE ECONOMICA ELISABETOPOLE
ERZSEBETVAROS — (Kisköküllö vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL”

ELISABETOPOLE — ERZSEBETVAROS.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n-au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

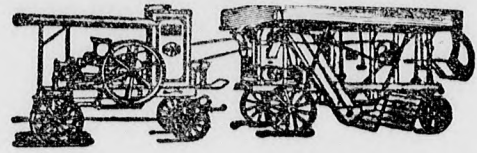
Români! Trimiteti băeții la cursul practic de altoit!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acestea vă vrea binele.

Prima condiție de calitate este de a folosi material solid!!

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICA DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin, Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

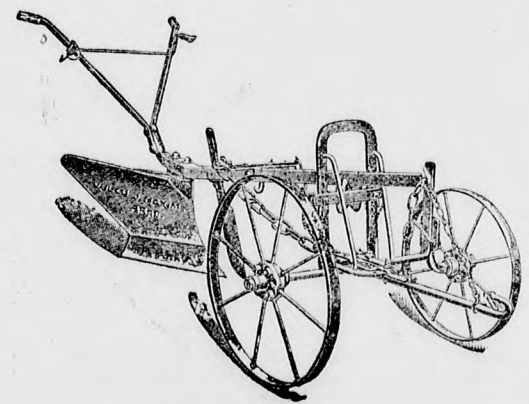
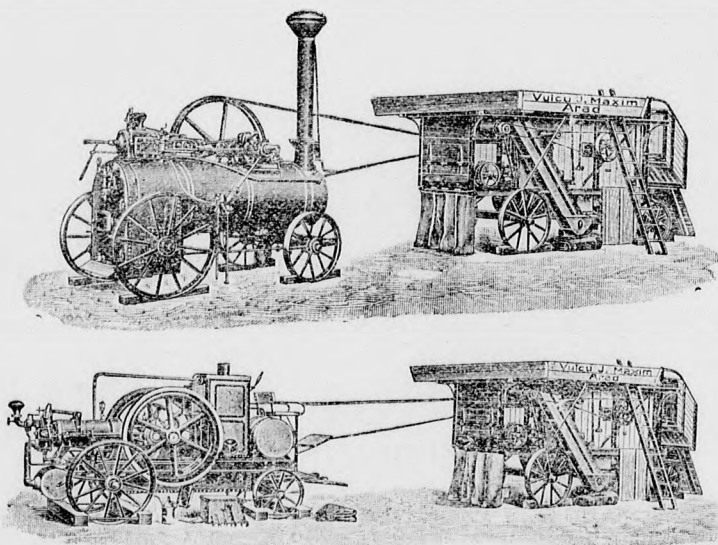
Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cinci fabrici cu aproape 8000 lucratori și funcționari!

MAXIM I. VULCU fabricant de : mașini : ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efectuează în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Toțfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez toțfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.